

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra společenských věd

Diplomová práce

David Hořák

**Dav, divácké násilí a extremismus z pohledu příslušníků
Pořádkové jednotky Policie České republiky**

Olomouc 2014

vedoucí práce: PhDr. Petr Zima, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracoval samostatně za použití literatury a pramenů v práci uvedených.

V Olomouci 14. 4. 2014

.....

David Hořák

Poděkování

Rád bych touto cestou vyjádřil poděkování svému vedoucímu diplomové práce PhDr. Petru Zimovi, Ph.D., za odborné konzultace, pomoc a vstřícný přístup.

Dále bych rád poděkoval své rodině a přátelům zejména za trpělivost a velkou podporu během celého mého studia.

OBSAH

ÚVOD	6
1 DAV	7
1.1 ROZDĚLENÍ DAVU DLE GUSTAVA LE BONA	7
1.2 DAV Z POHLEDU JINÝCH VÝZNAMNÝCH AUTORŮ	9
1.3 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ DAV	10
1.3.1 Vlastnosti ovlivňující dav	11
2 DIVÁCKÉ NÁSILÍ	14
2.1 HISTORIE DIVÁCKÉHO NÁSILÍ PŘI LIDOVÝCH SLAVNOSTECH.....	14
2.2 HISTORIE DIVÁCKÉHO NÁSILÍ PŘI SPORTOVNÍCH UTKÁNÍCH.....	15
2.3 HISTORIE FOTBALOVÉHO NÁSILÍ.....	17
2.3.1 Diváci, fanoušci a chuligáni	18
2.3.2 Fotbalový divák	19
2.3.3 Fotbalový fanoušek	19
2.3.4 Fotbalový chuligán	19
2.4 DIVÁCKÉ NÁSILÍ JAKO DRUH OKRAJOVÉ KULTURY	21
2.4.1 Typologie sociálních okrajových kultur	22
2.4.2 Fanoušci jako specifický druh okrajové kultury	23
2.4.3 Fanoušek jako válečník, jeho vzory, symboly a rituály	24
3 PSYCHOSOCIÁLNÍ A EMOCIONÁLNÍ ASPEKTY DIVÁCKÉHO NÁSILÍ	27
4 EXTREMISMUS	29
4.1 EXTREMISMUS A RADIKALISLUS	31
4.2 EXTREMISTICKÉ ZNAKY A SYMBOLIKA	32
4.2.1 Znaký a symbolika levicových extremistů	33
4.2.2 Znaký a symbolika pravicových extremistů	33
5 RASISMUS	36
5.1 HISTORIE RASISMU	36
5.2 SOUČASNÝ RASISMUS	37
6 EXTREMISMUS A RASISMUS JAKO SOUČÁST DIVÁCKÉHO NÁSILÍ A JEJICH TRESTNÍ A PRÁVNÍ ASPEKTY	38
6.1 PŘESTUPKOVÁ JEDNÁNÍ	38
6.2 TRESTNÉ ČINY	41

7 POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY	48
7.1 SPECIÁLNÍ POŘÁDKOVÉ JEDNOTKY A POŘÁDKOVÉ JEDNOTKY	49
7.2 ZÁKLADNÍ ROZDÍLY MEZI SPECIÁLNÍ POŘÁDKOVOU JEDNOTKOU A POŘÁDKOVOU JEDNOTKOU	51
7.3 PŮSOBNOST A ÚKOLY SPECIÁLNÍ POŘÁDKOVÉ JEDNOTKY A POŘÁDKOVÉ JEDNOTKY	52
7.4 SLOŽENÍ POŘÁDKOVÉ JEDNOTKY	53
7.5 TYPY A FUNKCE DRUŽSTEV V POŘÁDKOVÉ JEDNOTCE	55
7.6 VÝSTROJ, VÝZBROJ A VYBAVENÍ POŘÁDKOVÉ JEDNOTKY	56
8 CÍL A METODA VÝZKUMU	59
8.1 ORGANIZACE A PŘÍPRAVA VÝZKUMU	59
8.2 ROZHOVORY S PŘÍSLUŠNÍKY POŘÁDKOVÉ JEDNOTKY OLOMOUC	60
8.2.1 Rozhovor č. 1	60
8.2.2 Rozhovor č. 2	61
8.2.3 Rozhovor č. 3	63
8.2.4 Rozhovor č. 4	65
8.2.5 Rozhovor č. 5	67
8.2.6 Rozhovor č. 6	69
9 ROZBOR A VYHODNOCENÍ ROZHOVORŮ	71
ZÁVĚR	73
PRAMENY A LITERATURA	74
ANOTACE	

ÚVOD

Při volbě tématu své diplomové práce jsem neměl mnoho nejasností s úvahou nad tím, jaké téma zvolit. Ve své bakalářské práci jsem se věnoval problematice davu a diváckého násilí. Musím se přiznat, že je to pro mě hodně fascinující, protože na tuto problematiku navazují další a další aspekty, o které je možné toto téma rozšířit a posunout někam dál. Je opravdu mnoho možností, kterými se dav může ubírat. Já jsem si opětovně vybral ten, který se směřuje k divácké agresi při sportovních utkáních, kdy jsem zvolené téma postupně rozšiřoval o skutečnosti a problematiku, která dle mého názoru a zkušeností s danou tematikou velmi úzce souvisí. Jedná se o extremismus, který se v naší společnosti zabydlel, a spolu s rasismem je dalším palčivým problémem současnosti a troufám si tvrdit i budoucnosti. O tom, že toto vše úzce souvisí s diváckou tematikou, bude také pojednávat moje práce, tak nebudu předbíhat. Extremismus a rasismus mě začal zajímat z mnoha důvodů. Jednak je to již zmiňovaná spojitost s diváckým násilím a tím pádem i s davem a za druhé, mnoho lidí vůbec netuší, o jak širokou a závažnou problematiku se jedná. Domníval jsem se, že o daném problému vím poměrně dost, ale při prostudování řady dostupných materiálů a publikací jsem zjistil, že mé přesvědčení bylo mylné, a to si myslím, že jsem se nedostal k dalším zdrojům, které by mé obzory ještě o něco rozšířily. Netušil jsem, jak široce se dá rozlišovat levicový a pravicový extremismus, jakou má historii a kde jsou jeho kořeny. Často se prolínají jejich určité sekce a druhy, splývají v jedno a je velice těžké je odlišovat. To je důvod, proč jsem si téma vybral. Věděl jsem, že tak, jako jsem se zabýval diváckým násilím a jaký pohled na něj mají sami fanoušci, musím tohle téma a názory obohatit o pohled z naprosto opačného úhlu. Jde o pohled na problematiku ze strany policistů, příslušníků Pořádkové jednotky, která je v první linii v boji proti diváckému násilí, rasismu a extremismu. Ve své práci jsem chtěl přiblížit nelehkou profesí těchto policistů, která je dle mého názoru a mnoholetých zkušeností velice nedocenená jak z řad policejního managementu, tak i laické veřejnosti. Mluvím z vlastní zkušenosti, jelikož jsem byl sám příslušníkem této jednotky a působil v ní 13 let. Věřím, že se mi podaří vytvořit celistvý obraz, kdy do sebe uvedené dílčí témata vzájemně zapadnou, a v konečné fázi vznikne mozaika, která dává smysl a která zprostředkuje můj názor na zvolené téma mé diplomové práce.

1 DAV

Historie davu jako fenoménu můžeme hledat již ve světové historii. Díky davům byly provedeny politické převraty, puče a revoluce. Jeho sílu pocítilo lidstvo ve svých dějinách mnohokrát. Když se člověk zamyslí, musí konstatovat, že žádný vůdce by nesvedl nic bez podpory davu. Vůdce, řečník nebo politik musí v první řadě dav oslovit, zaujmout a získat si ho na svoji stranu. Pokud se mu to podaří, oslovené a zfanatizované masy dokáží smést jako obrovitá vlna vše, co jí stojí v cestě. Jistě, tak jako vlna, která vlétla na pevninu, a po vykonané zkáze se rozlila, zeslábla, a vrátila se pomalu zpět, odkud přišla, tak i dav, který vykoná své dílo, se pomalu rozpadá a upadá v zapomnění. O davu bylo napsáno mnoho knih a publikací, byl předmětem mnoha zkoumání, porovnávání a diskuzí. Samotný dav má spoustu definicí. Jednu z nich, která je dle mého názoru velice výstižná prezentuje Hladík, který dav vidí jako: „ *přechodné shromáždění většího počtu lidí na určitém místě. Lidé jsou v bezprostředním kontaktu a reagují na stejné podněty shodným způsobem nebo obdobným způsobem. V davu se uplatňují primitivní, ale silné pudy a emoce, emocionální způsob jednání není koordinován rozumem* “. (Hladík, 2004, s. 25). Jak jsem již výše uvedl, věnovalo se davu jako takovému mnoho autorů. Za jednoho z nejvýznamnějších lze považovat francouzského vědce a lékaře Gustava Le Bona. Jeho kniha Psychologie davu se dá přirovnat k čítance všech knih a publikací, které kdy o této problematice byly vydány. Vydání zmiňovaného díla se datuje již do roku 1895, kdy kniha poprvé vyšla v jeho rodné francouzštině. Již o dva roky později vychází kniha i v českém jazyce. Dle mého názoru, pokud se kdokoli a z jakéhokoli důvodu zabývá problematikou davu, nepřehlédne zmiňovaného autora a jeho dílo. Já osobně jsem z autora čerpal již ve své bakalářské práci, a jelikož na téma této práce navazuji, rád se opřu o Le Bonovu psychologii davu opět. Především rozdělení davu dle autora mi připadá výstižné a srozumitelné. Jaké rozdělení mám na mysli? O tom více v příští podkapitole.

1.1 ROZDĚLENÍ DAVU DLE GUSTAVA LE BONA

Le Bon se díval na dav jako na celek, na který se dá nahlížet z mnoha úhlů pohledu. Jeho základní rozdělení bylo následující:

1. Dav v běžném slova smyslu - pod tímto výrazem si autor představoval dav tak, jak ho z největší pravděpodobnosti vidí většina lidí, a to jako „*shromáždění jakýchkoliv jedinců bez*

ohledu na jejich národnost, povolání nebo pohlaví a bez ohledu na náhodu, která je svedla dohromady“. (Gustave Le Bon, 1994, s. 13).

2. Dav z psychologického hlediska – Tento pohled je již zaměřen na skutečnost, že v davu každý jedinec pozbývá své individuality, stává se součástí soukolí, které ho pohltilo. Jak bude uvedeno níže, Le Bon hovoří o duši davu, která všechny jedince v danou chvíli spojí v jeden celek. Doslova říká že: „ ... vědomá osobnost mizí a city a myšlenky všech jednotek jsou zaměřeny týmž směrem. Tvoří se kolektivní duše bez vší pochybnosti přechodná, která však má velmi určité vlastnosti. Z pouhého seskupení se stalo to, čemu z nedostatku dokonalejšího pojmenování říkám dav organizovaný nebo chcete-li dav psychologický. Ten pak tvoří jedinou bytost a je podroben zákonu duševní jednoty davů“.

 (Gustave Le Bon, 1994, s. 13).

Výše uvedeným rozdělením ještě rozdělení davu dle Le Bona nekončí. Autor dále rozčlenil dav do dalších skupin, a to na:

- **Davy různorodé** - se skládají z jedinců rozličných zájmů či zaměstnání. Rovněž může být složen z lidí různých ras či národností. Tento aspekt je dle Le Bona velice důležitý a směrodatný, neboť každý národ a především rasa má zcela odlišné tradice nebo temperament. Je proto zřejmé, že se bude chovat naprosto jinak například dav určitého národa, dav složený z jedinců více národností nebo dav složený z určité rasy či etnika.

Davy různorodé můžeme rozdělit na:

- a) Anonymní** - kde se jedná především o dav, který vznikl ve volném prostoru, na ulici atd.
- b) Neanonymní** - davy, popřípadě uskupení, kde nejsou jedinci v naprosté anonymitě, jak je již dle názvu patrné. Můžeme sem například zařadit parlament, senát apod.

- **Davy stejnorodé** – mají vždy určitý společný podtext, něco, co mu dává určitý charakter.

Davy stejnorodé dělíme na:

- a) Sekty** - mohou být například náboženské. V sektě se mohou nacházet jednotlivci, kteří mohou mít odlišné zájmy, různé vzdělání, nebo mohou vyrůstat v různém sociálním prostředí. To, co jedince spojuje, je v tomto případě víra či náboženské přesvědčení.

b) Kastý - lidé v kastách mají mnohem více společného, než lidé v sektách. Většinou mají podobné smýšlení především proto, že žijí obdobným způsobem života, především je spojuje stejné zaměstnání, například vojáci, úředníci atd.

c) Třídy – zde je rozdělení vcelku prosté, jedná se například o třídy rolnické, dělnické, měšťanské, aristokraté apod. (Le Bon, 1994).

Davy zločinné

Stejně, jako Le Bon, tak i mnoho dalších autorů se věnovalo davu jako celku, který je neovladatelný a snadno ovladatelný, kdy díky anonymitě jeho členů má velice často blízko k agresivitě. Stačí pouze lehký popud některého z jeho účastníků nebo podnět jeho vůdce či vůdců a dav se stane kolosem, který bez váhání smete vše, co mu brání v dosažení jeho cíle. Tento názor českého psychologa Milana Nakonečného potvrzuje i R. W. Brown, kdy M. Nakonečný jeho myšlenku prezentuje ve své publikaci Úvod do sociální psychologie. R. W. Brown má za to, že, „... *dav, jako seskupení osob může narůstat nebo se zmenšovat podle okolností, může zůstat pouhým seskupením, které se vyznačuje relativní inaktivitou, např. sledování výkladu řečníka, nebo může přejít k výraznější akci, např. agresivnímu lynčujícímu útoku*“ (R. W. Brown in Nakonečný, 1967, s. 316).

1.2 DAV Z POHLEDU JINÝCH VÝZNAMNÝCH AUTORŮ

Skutečnost, že dav je pojem, který nelze opomenout, naznačuje i fakt, že se jím zabývala celá řada významných světových, ale i českých osobností. Z českých osobností můžeme uvést například již výše jmenovaného M. Nakonečného.

Zajímavou myšlenku, o davu jako takovém, uvedl ve své knize Vzpoura davů španělský sociolog a filosof José Ortega y Gasset. Jeho pojetí je velice zajímavé, neboť ve své podstatě popisuje davového člověka jako člověka zahleděného do sebe, ješitného, který se v davu cítí být naprosto dokonalý, i když skutečnost může být zcela odlišná. Důležitá je v tomhle pojetí především ona ješitnost, která má za následek to, že daný jedinec má potřebu shromažďovat další a další jedince, kteří by ho neustále utvrzovali v jeho, byť třeba mylné představě o sobě samotném. (José Ortega y Gasset, 1993). Další důležitou osobností, kterou bych rád zmínil, není nikdo jiný než zakladatel psychoanalýzy Sigmund Freud. Byť dav jeho disciplínou v podstatě nebyl a jeho díla se především zabývala zkoumáním lidského nitra,

přesněji řečeno jeho myšlením, chováním apod., i tento lékař, neurolog a především psycholog se o davu zmiňuje. V knize O člověku a kultuře jej zajímá především to, co člověka v davu ovlivňuje. Přesněji řečeno se ptá: „*nuže, co je to masa? Co jí propůjčuje schopnost ovlivňovat duševní život jedince tak rozhodujícím způsobem a v čem spočívá ona duševní změna, kterou jednatel pod jejím vlivem prodělává*“? (Sigmund Freud, 1990, s. 212). Téměř celý svůj život zasvětil zkoumání davu Elias Canetti. To, že studiu davu věnoval mnoho let, vystihují jeho slova, kdy říká: ... „*není nic tak tajuplnějšího, než je masa. Kdybych ji byl zcela pochopil, nebyl bych se víc než třicet let zabýval tím, abych rozluštil její hádanku, zobrazil ji a vylíčil ji co nejdokonaleji, jako jiné lidské fenomény*“ (Elias Canetti, 2007, s. 5).

To byl jen letmý výčet některých autorů a jejich názorů na fenomén davu. Rád bych podotknul, že uvedení autoři se ve své analýze davů v mnohém liší, ne vždy jeden s druhým souhlasí. Musíme ovšem připustit, že každý jedinec má na určitou věc svůj názor, se kterým se můžeme ztotožnit, popřípadě s ním nesouhlasit. A pokud nesouhlasíme, je to samozřejmě naše právo, ale měli bychom názory druhých minimálně respektovat. Určité rozdíly, ale také shody v názorech autorů na problematiku davu dokazují, jak je to pojem zajímavý a zasluhující si naši pozornost.

1.3 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ DAV

Každý dav, ať již stejnorodý nebo různorodý, nejedná bez určitých podnětů. Davem musí projít impuls, někdo nebo něco ho musí uvést do pohybu. Impuls obvykle pochází od vůdce nebo vůdců, respektive jedinců, kteří mají na dav nějaký vliv. Rád bych nyní uvedl tři významné faktory, které dav rozhodujícím způsobem ovlivňují a jsou spouštěcím mechanismem jeho další činnosti. Jedná se o sugesci, nápodobu a vybití.

1. Sugescie jak víme, znamená někomu něco vsugerovat, podsunout, našeptat. Význam sugescie spočívá v ovlivňování. Ovlivňovat můžeme ostatní jedince, ale ovlivnit můžeme konec konců i sami sebe. Dobrý manipulátor nacházející se v davu může tento ovládat a využít ho k uskutečnění svých cílů. Díky sugesci ovládáme, přesněji řečeno ovlivňujeme myšlení a chování druhých, můžeme nasměrovat jejich chování, vytvořit určité představy a s těmito následně manipulovat. Ovlivnění davu pomocí sugescie probíhá dvěma způsoby. Verbálně a neverbálně. Při úvahách o sugesci a davu si často vybavím Adolfa Hitlera. Kdo někdy viděl v televizním vysílání dokument týkající se tohoto muže, jistě mi dá za pravdu, že

to byl člověk s neskutečnou schopností dav ovlivnit. Samozřejmě nebudeme polemizovat o významu, účelu a cíli, pro který dokázal přesvědčit milióny lidí. Jenom jeho smýšlení o židech jako o méněcenné rase, které dokázal vsugerovat mnoha lidem, které by takhle myšlenka sama o sobě nikdy nenapadla, byla ukázkou jeho obrovské schopnosti s lidmi manipulovat a obrazně řečeno je dostat tam, kde je chtěl mít. Vráťím-li se k již zmiňované verbální a neverbální komunikaci, jistě téměř každý zná Hitlerova gesta a téměř hysterický hlas, kdy se při svých projevech dostával do takové extáze a transu, že mu dav zbožně naslouchal a řekl-li by v dané chvíli někdo v davu opak, dav by ho zlynčoval a věřím, že i zabil.

2. Nápodoba je pojem myslím každému známý. Jako děti napodobujeme své rodiče, jako dospívající své vzory a idoly. Nápodoba je běžnou lidskou vlastností. Český psycholog M. Nakonečný (1967) je názoru, že nápodoba je činnost. Pokud se člověk ocitne v davu, zmiňovaný autor je názoru, že jedinci s nižší prestiží či sociálním statusem většinou napodobují osoby, jejichž prestiž a status je na vyšší úrovni.

3. Vybití je dalším jevem, který je pro dav charakteristický. Dle Eliase Canettiho (2007) je vybití, o kterém se zmiňuje v knize Masa a moc vůbec nejdůležitější a nejcharakterističtější. Dá se říci, že každá činnost v davu směřuje k vybití. Je to díky ztrátě identity, svého vlastního já. Jedinec, stane-li se součástí davu, s ním splyne, ztotožní se s ním, s jeho názory, myšlenkami a úmysly. Ať vědec nebo dělník, lékař nebo zemědělec, člověk poctivý či nepoctivý, zkrátka lidé různého společenského postavení či, morálních zásad se v davu spojí a výše uvedené rozdíly mizí. Nastává anonymita každého jedince, který pokud je davem pohlčen a ovlivněn, je schopen spáchat činy, které by za jiných okolností jednoznačně odsoudil.

1.3.1 Vlastnosti ovlivňující dav

Tak, jako je dav ovlivňován určitými faktory, což bylo předmětem předchozí podkapitoly, má dav jako celek také své specifické vlastnosti. To, jaký dav ve své finální podobě bude, záleží na nepřeberném množství nepředvídatelných skutečností, které v určitou chvíli budou na masu působit. Opět se vrátím ke klasikovi, který se davu věnoval a tím je opět Le Bon. Ten hovoří o následujících vlastnostech:

- a) **Dav je popudlivý** – popud v davu může být pokaždé jiný. Záleží na tom kdo, a jakým směrem impuls nasměruje. Většinou má popudlivost takovou intenzitu a sílu, že u jedince v davu mizí veškeré zábrany, ať již morální či fyzické. Rovněž se u přítomných jedinců vytrácí pud sebezáchovy, vytrácí se osobní zodpovědnost, která se mění v kolektivní nezodpovědnost.
- b) **Dav je proměnlivý** – reaguje na podněty a impulsy. U proměnlivosti je nejdůležitější konkrétní situace, která na něj působí. Bude-li mít dav záminku, může se stát agresivním, dokonce i krutým. Ovšem stačí nenadálá změna, další impuls a změna situace a krutost davu se rázem promění v lítost a soucit.
- c) **Dav je lehkověrný a podléhá sugesci** - jedinec v davu podléhá jeho celkové atmosféře. Díky sugesci, která je blíže popsána v předchozí podkapitole, dav snadno podléhá iluzím, a tím se stává lehkověrným. Jedinec v davu ztrácí svoji jedinečnost a originalitu. Nechce již myslet logicky a racionálně, kritika odsouzeníhodných skutků v davu není možná, je však vítaná každá iluze, byť jakkoliv pomíjivá a nepatrná.
- d) **Dav se vyznačuje přehnaností svých citů** – Le Bon uvádí, že všechny city proudící davem jako žhavá láva jsou přehnané. Ať jde o city dobré či zlé, v davu jsou hnány do krajnosti. Le Bon uvádí, že každá sympatie, byť sebemenší se v davu mění v lásku téměř zbožnou, minimální antipatie propuká v nenávist a každé lehké podezření přechází v jistotu naprosto nezvratnou.
- e) **Dav je nesnášenlivý** – přehnanost citů v davu se ve většině případů mění bohužel v ty negativní. Mnoho vůdců, jako byl například Hitler a další jiní dokázali využít své řečnické schopnosti a poštvat dav proti tomu, proti komu chtěli. Adolf Hitler dokázal přesvědčit téměř celý národ o podřadnosti židů, že tito byli nenáviděni, utlačováni a zabíjeni. Dav totiž nepřemýšlí nad tím, co je správné a co ne. Je hnán myšlenkou, která je mu vštěpena. Nerozlišuje, co je pravda a co lež. Pokud je někdo označen za zrádce, je lynčován, aniž jsou si ostatní jisti, zdali je to pravda. Dav nad ničím nepřemýšlí, koná to, co konají ostatní jedinci, kteří se v davu nachází.
- f) **Dav je autoritativní** – tím, že dav nepřipustí žádnou diskuzi, stává se mocným. Jeho moc je založena na tom, že dav přesně ví, co je pravda a co lež, a jedinec není schopen dokázat případný opak., čím silnější a autoritativní je vůdce, tím silnější a autoritativní je také dav samotný.

g) Dav je konzervativní – Nevědomí a dědičné pudy jsou dle Le Bona hlavní aspekty toho, že je dav konzervativní. Tyto konzervativní pudy jsou dle autora neměnné, a tudíž neodstranitelné.

Určitě se většina z nás během svého života v nějakém davu ocitla. Pokud si shrneme výše uvedené vlastnosti, mám pocit, že musíme s autorem souhlasit. Ony vlastnosti provází davy již od nepaměti. Kdo z nás se necítil v davu silnější, agresivnější. Kdo z nás by si dovolil se v davu vzepřít jeho myšlence. Dav je silný a nebezpečný svojí primitivností a lehkovážností. Proto pod tíhou davu padly urozené myšlenky, svobodné názory i celé civilizace.

2 DIVÁCKÉ NÁSILÍ

Divácké násilí bezprostředně souvisí s předchozí kapitolou, která se zabývala problematikou davu, neboť žádné divácké násilí se bez davu neobejde. Pracuji šestnáct let jako policista, z toho jsem bezmála třináct let sloužil v pořádkové jednotce, ke které se v této práci ještě vrátíme. Vzhledem ke svému působení v této jednotce mám s chováním davu bohaté zkušenosti. Účastnil jsem se mnoha demonstrací ať neonacistů či anarchistů, ale především velkého množství fotbalových zápasů, které jsou bohužel v mnoha případech dějištěm různých násilností a výtržností. Agresivita fotbalových fanoušků v posledních letech u nás i ve světě roste. V České republice začíná být tento palčivý problém velice aktuální. Dle mého názoru je chyba především ve nedokonalé legislativě, kdy díky tomu se divácké násilí dostává i mimo stadiony. Výtržnosti a potyčky s policií i mezi samotnými fanoušky začínají již cestou na samotné utkání, pokračují v ulicích, v ochozech stadionů a celý proces se opakuje po skončení utkání. Těžko říci, kde se v jedincích bere potřeba vybití se na sportovním utkání. Mám za to, že aspektů je mnoho. U jedince může jít o neprosazení se v běžném životě, nedostatek sebedůvěry, neutěšené rodinné poměry či sociální zázemí, touha někam patřit, kamkoliv, pokud jedinec není schopen prosadit se třeba v pracovním, sportovním nebo společenském prostředí. U každého jedince může být jiný důvod, proč chce patřit ke skupině lidí tropící výtržnosti a vyvolávající potyčky, proč chce patřit k chuligánům, jak si s oblibou fotbalový fanoušci říkají, či k nějaké extrémistické skupině, popřípadě k oběma uvedeným. Již v hluboké historii se začala psát historie diváckého násilí, o které bych se rád zmínil v nadcházející kapitole.

2.1 HISTORIE DIVÁCKÉHO NÁSILÍ PŘI LIDOVÝCH SLAVNOSTECH

Když se podíváme do samotné historie diváckého násilí, dohlédneme velmi daleko. První zmínky o násilnostech, které jsou spjaty se sportovním zápolením, respektive tím, čemu toto zápolení předcházelo, jsou gladiátorské hry, které se odehrávaly ve starém Římě, ve středověku to byly především rytířské turnaje, odehrávající se v Evropě. Dle P. Slepíčky (1990), šlo v této době spíše o lidové slavnosti, než o sportovní zápolení. Myslím, že výše uvedená klání jsou prvními předchůdci dnešních sportovních utkání. Již zde začaly davové nepokoje a výtržnosti. Na těchto kláních a turnajích se seskupovalo velké množství diváků,

vznikl dav, a jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, tam, kde je dav, může vzniknout i problém. Z historických dokumentů je možné zjistit, že například olympijských her ve starém Řecku se účastnilo i 50 000 diváků. A to už je skutečná masa lidí! Již v tomto období měli diváci své oblíbence a favority, které povzbuzovali křikem, tleskáním, bučením a jinými podobnými projevy, se kterými se můžeme setkat i v dnešní době. Dá se říci, že způsoby povzbuzování ve své podstatě nezměnily. Jen v současnosti přibýlo více technických vymožeností jako například pyrotechnika. To, jak se sportovní diváctví v mnohém nemění, dokazuje i osobitý názor Olivové (1975), která v publikaci Pavla Slepíčky Sportovní diváctví uvádí, že již z historie známe případy, kdy se diváci rozdělovali na zneprátelené tábory, kdy každý měl svého favorita. Rivalita původně vznikající na stadionech se postupně začala přenášet i do ulic. (Olivová in Slepíčka 1990). Ve středověku se násilnosti nevyskytovaly ve větší míře pouze díky křesťanství, které jakožto dominantní náboženství té doby upřednostňovalo duševno před vším tělesným a fyzickým. Oproti tomu gladiátorské zápasy ve starém Řecku se neobešly bez násilností. Diváci ovlivněni násilím, které jim gladiátorská aréna nabízela, toto přenášeli do ulic, kde docházelo k potyčkám. P. Slepíčka ve své publikaci uvedl, že zmínka o jednom z největších násilných sporů pochází z období Byzantské říše. Zde se při vozatajských závodech strhly obrovské nepokoje a násilnosti, které musela potlačit až císařská garda. Během závodů byl čtyřikrát zapálen Konstantipolský cirk. Následné nepokoje přerostly dokonce v politické povstání, které bylo nakonec potlačeno a zahynulo při něm na 30 000 lidí. Dá se říci, že se v podstatě jednalo o jednu z prvních velkých násilností, která vznikla díky sportovnímu klání. Celá událost se odehrála v roce 532.

Jak je patrné, již při lidových slavnostech začalo docházet k velkým nepokojům, které často vyústily až v krveprolití. Násilnosti, ke kterým při těchto slavnostech docházelo, jsou opět dílem davu. Cožpak by byl jedinec či malá skupina schopna politického převratu? Vydal by se jedinec proti císařské gardě? Myslím, že samotný jedinec něčeho takového schopen není, pouze anonymita a síla rozběsněného davu je schopna něčeho takového.

2.2 HISTORIE DIVÁCKÉHO NÁSILÍ PŘI SPORTOVNÍCH UTKÁNÍCH

V souvislosti s obsahem předchozí kapitoly můžeme konstatovat, že násilnosti při lidových slavnostech mají svoji historii. To historie sportovního diváctví a násilí s tím spojeného je mnohem mladšího ražení. Masovost sportovního diváctví se datuje na přelom

konce 19. a počátek 20. století. P. Slepíčka v publikaci *Divácká reflexe sportu* míní, že ve své podstatě mají na popularizaci sportu zásluhu dobová média, především tisk. Díky tištěné podobě a propagaci se sportovní odvětví dostávají do širšího povědomí široké veřejnosti. Některé sporty, jako hokej, tenis, ale především fotbal se pomalu stávají masovou záležitostí. (Slepíčka, 2010). Mediální propagace, která se postupně z tištěné podoby dostala i do nově vzniklého rozhlasového vysílání, masovost a zájem o sportovní utkání neustále rozšiřuje. Především se v tomto období z pouhých konzumentů sportovních akcí začínají stávat fanoušci v pravém slova smyslu. Fanoušek už začíná preferovat pouze určitá sportovní odvětví a začíná svůj zájem o sport jako takový zužovat. P. Slepíčka mimo jiné uvádí, že fanoušci: „...si vybírají „svůj“ klub, s nímž prožívají jak úspěchy, tak i neúspěchy. Objevil se fenomén „identifikace“ s klubem či sportovcem známý již ze starověku. To sebou přineslo i nebezpečí nekritického obdivu spočívajícího na emocionálním základě. Takto emočně vyladění diváci pak prožívali případné neúspěchy „svého“ družstva jako svůj osobní neúspěch a jejich následné reakce se stávaly opět vážným problémem, kterým, jak bylo zmíněno, byly již ve starověku“. (Pavel Slepíčka a kolektiv, *Divácká reflexe sportu*, 2010, s. 14). Velký význam pro rozvoj sportu a sportovního diváctví měla bezesporu i průmyslová revoluce. A jakým způsobem? Jednak se změnilo uvažování lidí, překonávaly se zastaralé společenské konvence, uvolňovala se tehdejší přísná kulturní morálka. Vedle již uvedené propagace sportu tiskem a formou médií, především pak rozhlasovým vysíláním, má velký význam i rozvoj dopravy a automobilového průmyslu. Díky tomu se sportovní nadšenci a diváci mohou dostat na sportovní utkání a různé akce i do hodně vzdálených míst. Tato skutečnost přispěla velkou měrou k rozvoji a popularizaci sportu. Rozrůstala se divácká základna a narůstal počet diváckých fanoušků, kteří začali hromadně cestovat na sportovní akce daleko od svých domovů. Sport se stal celosvětovým fenoménem, který rozšířil masy aktivně sportujících lidí, přispěl k počátkům a základům zdravého životního stylu. Bohužel se však stal i sport zakladatelem mnoha násilností, rvaček, pouličních nepokojů a výtržností. Byl dokonce zneužitý i k náboženským a sociálním nepokojům. Počátkem 20. století se například na severoamerickém kontinentu vyhrotily střety mezi protestanty a katolíky. K nim docházelo při sportovních utkáních jejich klubů například v lakrosu, baseballu nebo kriketu. P. Slepíčka v publikaci *Sportovní diváctví* uvádí, že již v těchto případech se jednalo o fanoušky či diváky, kteří již byli zaměřeni určitým směrem, tzv. polarizovaní. Autor tím má na mysli diváky, kteří začínají využívat sportovní akce k tomu, aby vyvolali konflikt s jinou sociální skupinou či skupinami. Samotný sport tyto skupiny zneužívají k vyvolání potyček a rvaček.

Přítom je zřejmé, že původní příčiny konfliktů, ať již náboženské nebo sociální, mají svůj původ mimo sportovní zápolení. Většinou měl původ konfliktů a nenávisti mezi těmito skupinami již historický podtext. (Slepička, 1990). Ale i tohle je ukázka toho, že člověk je tvor vynalézavý a aby vyvolal konflikt, najde si záminku kdykoli.

V současné době se dá říci, že se sportovní diváctví stalo jednou z forem životního stylu. Určitá část sportovních diváků dělí svůj život na část pracovní a část sportovní, tedy fanouškovskou. Ve světě je už, ale i trend takový, že v ekonomicky slabších oblastech s větší mírou nezaměstnanosti se stává sportovní fandění jediným smyslem života.

2.3 HISTORIE FOTBALOVÉHO NÁSILÍ

Prvotní zmínky o násilnostech při kopané se datují již do 13. století a již zde bylo patrné, že se tento sport, především jeho příznivci stanou problémem i do dalších let a století. V roce 1287 byl dokonce vydán příkaz, ve kterém je přísně zakázáno, aby se u kostelů pořádaly tance, rvačky a nepřípustné sporty, za který byl v těchto časech považován i fotbal. Roland Girtler (2010) také uvádí, že zákaz byl vydán v důsledku usmrcení fotbalového hráče bodnou ranou nožem přímo během hry na hřbitově v Manchesteru. Když se psal rok 1349, král Eduard II. odsuzoval dokonce kopanou takovým způsobem, že vydal příkaz, který uváděl, že může být uvězněn každý, kdo dává přednost této, dle něho brutální hře před lukostřelbou, která byla považována za disciplínu hodnou gentlemana. (Girtler, 2010). Na přelomu 19. a 20. století se sport jako takový začíná v Evropě masivně rozrůstat a největší pozornost začínají přitahovat cyklistika, kriket, box, dostihy, ale především kopaná. Ta vznikla, jak již bylo uvedeno v Anglii a byla jako většina sportů, zábavou především nízké společenské třídy (nezaměstnaní, dělnická třída). Právě v Anglii jsou dle Slepičky (1990) dochovány zprávy o prvních výraznějších výtržnostech a násilnostech na fotbalových utkáních. V těchto dobách navštěvovalo fotbalové střetnutí dle zmiňovaného autora až 30 000 diváků. P. Slepička připisuje zvýšenou agresivitu a násilnictví právě zvýšenému diváckému zájmu, a to ve všech sportovních oblastech. Fotbal si začal získávat velkou oblibu. Návštěvnost patřila k největším a ve spojení se strukturou obyvatel v hledišti, kterou tvořili především dělníci a nezaměstnaní, zde byly zaznamenány i největší výtržnosti. P. Slepička dle historických dokumentací poznamenává, že již v letech 1895–1897 bylo v Anglii fotbalovou asociací uzavřeno 21 hřišť kvůli výtržnostem na fotbalových utkáních. V této době již masy nezvládali pořadatelé ani za podpory policie.

V našich zemích se sport, včetně kopané postupně rozrůstá podobně, jako v Anglii a celé Evropě. Vzpomeňme na krásné staré filmy 30. a 40. let, tzv. „pro pamětníky“, kde si rozlícení diváci naráží klobouky téměř ke krku, trhají si kravaty a rukávy obleků. Kdo by neznal postavu pana Načeradce vytvořeného na námět Poláčkova románu Muži v offsidu. Úsměvné scény však vytvářely fotbalovou kulisu pouze ve filmech. Skutečnost je bohužel naprosto jiná.

Násilnosti se z původně naražených klobouků a utrhaných rukávů rozrůstají do pouličních bitek, které probíhají i na samotných stadionech. Ty svojí kapacitou přestávají vyhovovat moderním parametrům a z toho důvodu nestačí „pohltnout“ nápor mas valících se do jejich ochozů. Začíná se sahat po zbraních, nože, tyče, topory, ale ani střelné zbraně nechybí ve výbavě fotbalového diváka. Zvyšuje se agresivita a brutalita fotbalových fanoušků a dochází k prvním tragédiím. Jak uvádí Slepíčka (1990), k první zaznamenané tragédii dochází v roce 1902 ve Skotském Glasgowě, kdy tribuna nezvládla početný dav diváků a zřítla se. Při zřícení a následné panice a chaosu zemřelo 25 diváků a 250 již bylo zraněno. Stejný autor uvádí i největší novodobé tragédie. V Hamburku v roce 1977 bylo při výtržnostech v hledišti zraněno 79 lidí. Největší novodobá tragédie se ovšem udála, a možná ji řada lidí má ještě v paměti, v roce 1985 v Bruselu. Neštěstí se odehrálo při finálovém utkání Poháru mistrů evropských zemí mezi italským Juventusem a anglickým Liverpoolem. Již před samotným utkáním došlo k obrovské bitce mezi fanoušky. Na řadu přišlo kamení, nože, tyče, řetězy a bohužel i na zmiňované střelné zbraně. Během utkání nabízel již nevyhovující stadion v Bruselu rozlíceným fanouškům i další zbraň, a to kusy zdiva, které odpadávaly z jeho zdí. Fanoušci Liverpoolu se po neustálých šarvátkách vydali do sektoru fanoušků Juventusu. Ti v panice začali ustupovat do doby, než se za nimi zřítla zeď stadionu. V troskách zahynulo 42 lidí a 400 bylo těžce, středně nebo lehce zraněno. Bitky nezvládla ani pořadatelská služba společně s policií.

Samozřejmě nelze v této souvislosti říci, že každý fanoušek je násilník a rváč. Tímto výrokem bych ublížil celé řadě lidí, kteří chodí do ochozů stadionů opravdu pouze za sportem a zábavou.

2.3.1 Diváci, fanoušci a chuligáni

Fotbalová i odborná veřejnost se o problematiku na sportovních utkáních zajímá v poslední době čím dál tím intenzivněji, neboť je to palčivý problém jak u nás, tak ve světě.

Je velice těžké výrazným způsobem metodicky rozlišit a rozdělit určité osoby a skupiny, které mají s fotbalem co do činění. V negativním slova smyslu se nejvíce setkáváme s oslovením chuligán nebo **rowdies**, které se dá do češtiny přeložit jako rváč. Ovšem můžeme se setkat i s označením **ultras**, které je od rowdies velice těžké odlišit dle chování a jednání fanoušků. Tyto skupiny se ve spoustě činnostech shodují a jednají stejně. Jaroslav Nikl a Petr Volevecký rozdělují ve své publikaci Divácké násilí tři typy, respektive skupiny, se kterými se můžeme setkat na našich fotbalových stadionech. Jedná se o:

1. Fotbalové diváky
 2. Fotbalové fanoušky
 3. Fotbalové chuligány
- (Nikl a Volevecký, 2007).

2.3.2 Fotbalový divák

Fotbalový divák je člověk, který není zaujatý sportovním děním na hřišti. Nezáleží mu na tom, který tým zvítězí. Ne, že by tomuhle divákovi nezáleželo na výsledku utkání, ale není pro něj až tak podstatný. Fotbal sleduje pouze pro své potěšení, pro radost, kterou může tento sport poskytnout. Dění na hřišti hodnotí objektivně, bez větších emocí. Nepatří mezi jedince, kteří jsou těsně spjati s klubem, nenosí jeho symboly. Není vyhraněný a sleduje i jiné sporty. (Nikl a Volevecký, 2007).

2.3.3 Fotbalový fanoušek

Oproti fotbalovému divákovi je fotbalový fanoušek již velmi těsně spjatý s klubem, či fotbalovým mužstvem. Na utkání svého týmu chodí zásadně oděn do repliky klubového dresu, popřípadě šály nebo čepice, zdobí ochozy stadiónu transparenty a vlajkami. Nikl a Volevecký uvádí, že pro tyto fanoušky je velice typické dělení na MY – fanoušci svého klubu a ONI – fanoušci ostatních klubů. Fotbal je pro tuto skupinu většinou jediným sportem, se kterým se ztotožňují, doplnit ho může většinou ještě hokej. (Nikl a Volevecký, 2007).

2.3.4 Fotbalový chuligán

Třetí skupina fanoušků je z hlediska násilí na fotbalových stadionech nejpodstatnější. V tomto případě už se nejedná o „klasického“ fotbalového fandu. Jedná se o jedince, kteří

jsou militantně zaměřeni. Přichází na stadion s úmyslem vyvolat konflikt nebo rvačku. Fotbal je pro tyto skupiny až na druhém místě, pokud jim vůbec o fotbal jako takový jde. Vyvolání konfliktu je pro tyto skupiny typické a pro ně samotné to podstatné (Nikl a Volevecký, 2007). Pavel Slepíčka (1990) uvádí názorný příklad fotbalového rváče. Jde o část rozhovoru s fanouškem anglického klubu Chelsea, který přetiskl fotbalový týdeník Gól. Tento mladík v rozhovoru říká: *„Každý týden jsem zapleten do nějaké bitky. To se táhne už dva roky. Nevynechám ani jeden zápas Chelsea. Nejvíce se těšíme na zápasy s West Hamem, Tottenhamem nebo Evertonem. To jsou přepychové rvačky. Každý má svůj gang rváčů a s těmi si to rozdáme. Není to ale nijak organizované. Když třeba hrajeme s Tottenhamem, nejdříve obejdeme hospody, slovo dá slovo a jde se na to. Potřebuju se rvát, je nutné jen najít nějakou příčinu, vyvolat konflikt. Peru se vždy za svůj klub, za Chelsea, nebo za Anglii i v zahraničí.“* (Slepíčka, 1990, s. 43). Na stadionech tito diváci obsazují pro ně typické prostory. Pokud nahlédneme do zahraničí, uvádí zde Nikl a Volevecký (2007) typické názvy těchto sektorů, u nás známé jako „kotle“. V Anglii se jejich nechvalně proslulí *rowdies*, shromažďují v místech zvaných „end“, ve Francii je to „cop“, v Nizozemí „side“. V současné době se stávají postrachem fotbalových stadionů fanoušci z Polska, kteří svojí brutalitou a agresivitou bohužel předstihli i anglické *rowdies*. Svě sektory nazývají „mlyn“.

V této otázce si dovolím uvést vlastní srovnání výše uvedených fanoušků, učiněné na základě mých profesních zkušeností. Pokud by naše stadiony navštěvovaly pouze první dvě uvedené skupiny, stal by se fotbal stejně bezproblémovým sportem, jako většina jiných sportovních odvětví. Fotbalový divák je naprosto nekonfliktní typ, který ve spojení s fotbalovým fanouškem vytváří na stadionech a sportovištích tu kulisu, která dělá sportovní klání nádherná a nezapomenutelná. Fandovství samo o sobě není nic špatného a zavrženíhodného. Kdo z nás nefandí například českým hokejistům nebo fotbalistům. Takových lidí je jistě mnoho, a to jak doma u televizní obrazovky, tak přímo na stadionu, kde může popustit z uzdy své vášně a emoce. Kdo z nás si při napínavých sportovních akcích nezaklel při pokažené kombinaci svého týmu, nespílal rozhodčímu nebo protivníkovi při hrubém faulu. Toto ke sportu patří, ale nikdo svým jednáním nechce vyvolat konflikt. Někdo své emoce udrží na uzdě více, někdo méně, a pokud se emoce vybijí pouze ve sportovním duchu a skončí to jen občasným vulgárním výrazem, kterým nikoho neurazím a nikomu neublížím, pak je vše v pořádku. Ne už tak u třetí zmiňované skupiny. Zde se již vulgární výrazy a hrozby obrací proti konkrétním lidem nebo skupinám s cílem je urazit a vyprovokovat. Málo kdy provokuje jedinec. Jde zde o již zmiňované skupiny, které svým

jednáním dokážou při napjatých situacích „vtáhnout“ na svoji stranu i jiné fanoušky, kteří se pod vlivem sugesce, o které jsme hovořili v předchozích kapitolách, stávají součástí tohoto provokujícího davu a problém či konflikt se zneprátenou stranou je na dosah. Mohu uvést jeden konkrétní příklad, který naprosto přesně a názorně dokazuje, jak i obyčejný divák se může nechat strhnout davem a podlehnout jeho emocím. Slepíčka uvádí případ, ke kterému došlo při zápase italské fotbalové ligy, kdy byl po výbuchu dělobuchů zraněn do hlavy brankář jednoho z týmů. Došlo dokonce k zástavě srdce, kdy pouze včasný a účinný zákrok lékaře tomuto muži zachránil život. Divák byl zatčen a při výslechu uvedl následující: „Všichni kolem mě pískali a řvali, později začali házet na hřiště všechno možné. Tak jsem se k nim přidal a náhodou jsem měl s sebou dělobuch. Nikoho jsem nechtěl zranit a sám od sebe bych nikdy nic na hřiště neházel.“ (Slepíčka, 1990, s. 28). Jeden ze spousty případů, kdy se vlivem emocí a sugesce připojí jedinec k davu a dělá věci, které by jako samostatný jedinec nikdy neudělal. Jak vidno, je velice těžké určit, kde končí fanoušek a kde začíná chuligán a rváč, protože i z obyčejného diváka se může na krátký čas pod vlivem rozličných okolností stát jedinec, kterého bychom v dané chvíli mohli považovat za klasického chuligána. Tyto dvě skupiny mají soubor společných znaků, které občas stírají rozdíly a stávají se pro odborníky na extremismus a fotbalové násilí jen těžko rozpoznatelné. V průběhu let vzniklo spousta odnoží a sekcí, na které fotbalové diváky dělíme. Rozdělení podle Nikla a Voleveckého (2007) je pouze základní, ale pro laika výstižné a srozumitelné a pro tuto práci, domnívám se, dostačující. (Hořák, 2012)

2.4 DIVÁCKÉ NÁSILÍ JAKO DRUH OKRAJOVÉ KULTURY

Když se člověk zamyslí nad chováním a jednáním určitých skupin lidí, je zřejmé, že leckdy můžeme najít jisté shodné znaky, které jsou pro tahle uskupení společné. Možná zde najdeme mírnou obměnu, a to z důvodu historických proměn, kdy okrajové kultury můžeme evidovat již ve středověku, možná i dále. Ve své podstatě však shody najdeme. Okrajové kultury a jejich existence jsou historicky podmíněné. Již od počátků lidské existence se vyskytovali lidé, kteří byli z různých důvodů vytěsňováni na okraj společnosti. Můžeme se například zmínit o pytlácích, prostitutkách, žebrácích, zlodějích atd. Z těchto jedinců se postupem času stávaly skupiny nebo i celá společenství. Tyto společenství či skupiny si postupem času začaly tvořit svoje normy, byť se tyto normy neslučovaly s normami dané společnosti, vytvářely si vlastní kulturní hodnoty, symboliku nebo rituály. Především

nerespektování základních norem společnosti je předpokladem vyloučení jedince či skupiny na okraj společnosti. To platí i v případě fotbalových fanoušků, kteří také uplatňují ve své skupině svoje vlastní pravidla, normy a určitou formou rituálů můžeme nazvat třeba bojové popěvky nebo chorály, kterými povzbuzují svůj tým, respektive uráží fanoušky jiného klubu. Okrajové kultury zajímaly sociology z celého světa již v počátcích 19. století, kdy vznikaly i první odborné studie. Roland Girtler ve své velice zajímavé publikaci Okrajové sociální kultury uvádí výzkumy sociologické školy v Chicagu, kde se v první polovině 20. století sešli vynikající sociologové, kteří svým přímým kontaktem s lidmi a výzkumem v terénu poskytli velice zajímavé studie okrajových kultur. Jedna z nejzajímavějších je, dle mého mínění, studie Traschera, sociologa, který v letech 1919 – 1926, jako člen již zmiňované chicagské školy, studoval a analyzoval 1313 gangů a tvrdil, že: *“ hrají významnou roli při rekrutování a mobilizování kriminálních žvlů. Jsou náhradním řešením pro mladistvé ze spodních sociálních vrstev, kteří v nich uspokojují své společenské potřeby. Gangy jsou reakcí na sociální problémy, jako jsou rozpad rodiny, nízké mzdy, špatné životní podmínky, nezaměstnanost atd. Gangy jsou obvykle první skupinou, která dává jednotlivci možnost účasti na kolektivních akcích, napětí, požitcích a romantice. Často se příslušnost ke gangu jeví jako jediná možnost, jak získat odpovídající a uspokojivý sociální status. “* (Trascher in Girtler, Okrajové společenské kultury, 2001, s. 26). Práce chicagské školy je jen jednou z mnoha, která se danou tematikou zabývá, ale chtěl jsem jen poskytnout příklad jedné ze studií pro pochopení uvedeného problému.

2.4.1. Typologie sociálních okrajových kultur

Roland Girtler ve své publikaci uvedené výše uvádí čtyři základní typologie těchto kultur. Autor zde podotýká, že žádná z nich nemá přesně určené hranice, mohou se navzájem prolínat, jedna může mít vliv na vznik další. Pojdme si nyní typologie představit.

- 1. Okrajové kultury ochrany přežití** – jak vypovídá samotný název, jde zde především o kulturu, která člověku zaručuje ochranu, úkryt a základní prostředky k přežití jedince.
- 2. Okrajové kultury revoluce a rebelie** – každá ze světových revolucí potřebovala ke svému vzniku určitý typ lidí, kteří svými radikálními postoji chtějí změnit stávající systém, popřípadě se staví na odpor proti systému současnému. Tito jedinci jsou pro

své přesvědčení ochotni uchopit do rukou zbraň a použít násilí, aby dosáhli kýženého cíle a výsledku.

3. **Okrajové kultury nelegálního nebo nezákonného obchodu** – tradice, dá-li se to tak říci, sahá u tohoto typu až do středověku. Zločinci dané skupiny se zabývali činnostmi, které stály mimo zákon. Můžeme sem zařadit například pašeráctví, hazard nebo prostituci.
4. **Okrajové společnosti společenského původu** – jde o kultury, jejichž společným znakem je příslušnost k určité náboženské, jazykové nebo národnostní skupině. Může se např. jednat o skupiny jako Romové, Židé, Arméni atd., části těchto národů a samozřejmě mnohé další žijící, po emigraci či migraci, v pro ně často nepřátelském světě a právě soudržnost jejich kultury jim pomáhá přežít. (Roland Girtler, 2001).

2.4.2 Fanoušci jako specifický druh okrajové kultury

Tak, jak byly popsány předchozí typologie skupin, můžeme si nyní přiblížit tu část, o kterou v této práci především jde – fotbaloví fanoušci. Jejich typologii a rozdělení jsme si již v této práci představili. Dle nejrůznějších dostupných výzkumů se ve většině případů jedná o jedince fyzicky zdatné, ovšem ani jejich fyzická zdatnost jim nepomůže zařadit se do běžných sociálních skupin, pokud to sami opravdu nechtějí. Důvodů může být mnoho. Jejich agresivita, nepřizpůsobivost, odlišnost v myšlení a jednání, nejistota v navazování sociálních vztahů mezi vrstevníky, z toho pramenící vnitřní nejistota, nerozhodnost a řada dalších rysů. Takový jedinec, pokud nemůže běžným způsobem dosáhnout uznání svých vrstevníků, tíhne k tomu, dostat se do jakéhokoliv uskupení, party nebo skupiny, kde by naplnil svoji potřebu sounáležitosti. Mezi takové patří i skupiny fotbalových fanoušků. Odjakživa se do klubů „stahovali“ právě tito jedinci. Fanklub jim poskytl potřebu sounáležitosti, potřebu někam patřit, potřebu a také touhu po respektu a uznání. Je-li toto uznání dosaženo pro společnost nezákonným způsobem, to pro jedince již není podstatné, spíše to bývá vnímáno jako něco výjimečného a v dané subkultuře uznávané. Lze konstatovat, že tyhle jedince spojuje podobný sociální status ve společnosti. Pokud člověk takový status přijme za svůj, je přesvědčený, že je správný. Navíc zde může působit ta okolnost, že pokud nebyl jedinec přijat do jiné sociální skupiny, po které toužil nebo zda byl takovou skupinou dokonce odmítnut, tato okolnost podnítl v takovém jedinci zatvrzelost, mnohdy i odpor a nenávisť k této skupině, a o to je jeho

příslušnost ke skupině která ho přijala oddanější. Jedinec se ztotožní s pravidly a normami skupiny, která ho bez výhrad přijala.

2.4.3 Fanoušek jako válečník, jeho vzory, symboly a rituály

Roland Girtler přirovnává fotbalové hráče, z pohledu fanoušků, k polobohům a hrdinům, které tito jedinci uctívají. Fanoušky oproti tomu vidí jako válečníky, kteří pro své hráče a klub nasadí i svůj život. (Girtler, 2010). Tomu odpovídají také klubové znaky a symboly. Příznivci klubu většinou chodí na zápasy v klubových dresech, vyrábí vlajky a transparenty propagující oblíbený tým. Každý fotbalový klub má svůj fans shop, kde si fanoušci kupují klubové šály, čepice, bundy, mikiny, trička, čelenky, klíčenky, zapalovače, spodní prádlo, propisovací tužky, maskoty a řadu dalších předmětů, vše se symbolem či znakem a v barvách klubu. Důležitou součástí je v dnešní době pomalovaný obličej klubovými barvami a častokrát i tetování na různých částech těla, které zobrazuje příslušnost ke klubu. Přirovnání k starodávnému válečníkovi je dle mého názoru vcelku výstižné. Soudržnost jedinců podpořená symboly, znaky a rituály dává skupině její vnitřní sílu. Každý útok znepráteleného klubu na skupinu či jedince je proto brán s velkou vážností a vždy následuje odplata. Rovněž se neodpouští verbální hanlivé útoky na adresu skupiny nebo klubu. Ze svých dlouholetých zkušeností v práci u policie v Pořádkové jednotce vím, že potupou největší je, když se soupeřovi fanoušci zmocní nějakého předmětu se symbolem oblíbeného klubu. Může jít o šály, čepice, vlajky, transparenty, cokoliv. To vše je podpořeno tím, že zneprátelený tábor ukořistěné předměty před očima jejich protivníků poničí, zapálí a nechá shořet. Mám pocit, že pro ortodoxní fanoušky neexistuje horší pocit a ponížení, než když vidí hořet symboly svého klubu. To vše bývá většinou doprovázeno posměšnými pokřiky protivníků. V tomto případě následuje vždy tvrdá odvěta, která je vedena s největší brutalitou a agresivitou.

Tak, jako jsou důležitou součástí symboly a znaky, neméně významným aspektem jsou rovněž bojové pokřiky a popěvky. Tyto rituální randály, jak je R. Girtler (2010) vtipně nazývá, jsou demonstrací síly tzv. kotle, kde jsou příznivci klubu shromážděni. Základem každého chorálu je vyzvednutí a blahořečení vlastního klubu, pokřiky jsou výrazem zneuctění a ponížení klubu protivníka. U nás je jedním z nejznámějších chorál fanoušků Baníku Ostrava, mimo jiné patří mezi nejradikálnější a nejproblémovější v České republice. Jeho znění: „*Baníčku my jsme s tebou, neopustíme tě, nikdy tě nezradíme, bo my ti věříme...*“, je

dosti výstižné a je z něj patrné, jaké pouto mezi fanoušky a klubem je. Opakem chorálů je zesměšňování soupeře. Ze své bohaté praxe pamatuji například posměšný pokřik spartánských příznivců směrem k fanouškům ostravského Baníku: „*Vaše bída, naše radost*“!. R. Girtler ve své publikaci uvádí rovněž jeden z příkladů urážek mezi fanoušky. Při zápase mezi Chelsea a Liverpoolem, kdy vytáhli příznivci Chelsea desetilibrové bankovky, se kterými mávali nad hlavou a tímto způsobem se snažili demonstrovat chudobu a bídu liverpoolských fandů. Vše doprovázeli posměšným pokřikem, který v originále zní:

„ In your Liverpool slums

you look in the dustbin for something to eat.

You find a dead rat and think it's a treat.

In your Liverpool slums. “

(Kúhn 1989, s. 85 in Roland Girtler 2010, s. 92).

Doslovný překlad v Girtlerově publikaci zní následovně:

„V těch vašich liverpoolských slumech

Hledáte v popelnících něco k jídlu

najdete chciplou krysu a máte hostinu.

V těch vašich liverpoolských slumech. “

(Roland Girtler 2010, s. 92).

Ponižování příznivců soupeře je jednou z forem boje bez fyzického kontaktu. Prohrává v něm ten, koho již nenapadá další urážka soupeře, kdo mlčí.

Důležitou roli hraje také struktura a tvorba skupiny. Fanoušek, novic, který ještě nemá své místo v hierarchii, si může vydobýt své místo právě vymyšlením posměšného pokřiku, nového chorálu, ukořistěním vlajky nebo jiného symbolu soupeře. Musí se takto vyrovnat ostatním členům skupiny, kteří již takovým přijímacím rituálem prošli. Všechny takové skutky posuzují vůdcové skupiny, kteří jsou v dané hierarchii na jejím vrcholu. Za nejvyšší projev oddanosti je ovšem posuzováno to, jakým způsobem se jedinec dokáže zapojit do rvaček a šarvátek nejenom s fanoušky soupeře, ale taky s policií. Takovým způsobem si může nový člen vysloužit největší respekt. Pokud si přinese z bitky pohmožděniny, modřiny, vyražené zuby, popřípadě tržné či řezné rány a bere to jako samozřejmou přirozenou obět klubu, takový jedinec se většinou dostane ve skupinové hierarchii velice vysoko.

Na závěr této podkapitoly bych se rád ještě zmínil o velice zajímavém příkladu, který Girtler ve své publikaci uvedl. Popisuje příběh, který mu vyprávěl jeho přítel, profesor z univerzity v Oaklandu na Novém Zélandu Erich Kolig. Ve třicátých letech se snažili Angličani usmířit znesvářené domorodé kmeny Papuánců. Jádrem myšlenky bylo, aby zabránili neustálým bojům a válčení mezi kmeny. Rozhodli se tedy, že naučí Papuánce hrát fotbal, ti tak vybijí svoji agresivitu při hře a tím se zabrání dalším konfliktům. Postavili hřiště a měli za to, že situaci vyřeší. Nebyla to pravda. Zjistili, že domorodci chodí na zápasy v plné zbroji a bojově pomalovaní. Během hry při jakékoli situaci, kterou pocítovali jako nespravedlivou, se vrhali na hřiště a docházelo k třesutým šarvátkám. Z původního usmíření se stala opět válka, ještě zuřivější a agresivnější, válka, kterou lidé zažívají každý víkend na našich fotbalových stadionech. (Girtler, 2010).

3 PSYCHOSOCIÁLNÍ A EMOCIONÁLNÍ ASPEKTY DIVÁCKÉHO NÁSILÍ

Sportovní diváctví a s ním spojené násilí si postupem času nutně vyžádalo pozornost nejrůznějších odborníků, kteří se danou problematikou začali intenzivně zabývat. Především to byly společenské vědy, které se o tuto problematiku začaly zajímat již v první polovině dvacátého století. Narůstající agrese, která měla stupňující tendence, se stala předmětem zájmu psychologických, sociologických a sociálně-psychologických studií. Jak již bylo uvedeno výše, stává se sportovní diváctví životním stylem mnoha, především mladých lidí. Dle P. Slepíčky (2010) začíná mnoho fanoušků dělit svůj život na pracovní část a část, kterou věnují sportovním akcím, kterých se ovšem neúčastní jako aktivní sportovci, ale jako sportovní diváci. Každá tato část života je ve své podstatě odlišná. Zde musíme brát v úvahu, že jde o fanoušky, kteří chodí do zaměstnání nebo mají i jiné zájmy, respektive povinnosti, které si plní a sportovní akce jsou tudíž další součástí jejich života. V dnešní době však již existují skupiny, pro které je fandění jejich jedinou životní aktivitou a náplní. Pokud budeme hovořit o první skupině, jejich životní prostor se dělí na dvě různé části. Každá tato část má svá specifika, a to především v emocionální sféře a v intenzitě emocí. Každá emoce je vyvolaná vnějším podnětem a následně jeho vnitřním prožitkem. Je to krátkodobá reakce, která se dle psychologů, vyznačuje subjektivním vztahem jedince k nějaké události či skutečnosti. Emoce můžeme rozdělit na **afekty**, což jsou krátkodobé prudké reakce na podnět, může jít o výbuch radosti nebo hněvu apod., **nálady**, kdy se jedná o méně intenzivní dlouhodobé reakce na podnět a k emocím řadíme i **vášně**. Emoce jsou individuální záležitostí každého jedince. Nejde je ovlivnit vůlí, každý jedinec může na určitý podnět reagovat jinými, různě intenzivními emocemi, dle studií nejdou ovlivnit rozumem, spouštějí se samovolně a odehrávají se bezprostředně po podnětu. Na sportovního diváka tedy působí atmosféra a další aspekty sportovního utkání i okolností s ním spojených, které se následně promítnou do jeho vnitřního emocionálního a psychického prožívání. Důležitým aspektem pro rozsah prožívání je vztah diváka ke sportovci či sportovnímu klubu, jeho intenzita a hloubka. P. Slepíčka uvádí, že: *„Emocionální prožitky jsou sice jednou z forem odrazu reality, souvisí se sledovaným sportovním bojem, nejsou však závislé jen na objektivních vlastnostech reality. Závisí hlavně na významu vnímané reality pro uspokojování potřeb konzumenta nabízené podívané. Citový vztah vyvolá převážně to, co souvisí jak s uspokojováním jeho potřeb, tak s požadavky společnosti. Divák, který se identifikuje se svým sportovcem, družstvem má proto*

odlišné emoční prožitky při stejné podívané než divák, který nikomu nefandí a je mu jedno, jak sportovní utkání dopadne.“ (Pavel Slepíčka, Divácká reflexe sportu, 2010, s. 18). Velice důležitým aspektem je již zmiňovaná nálada. Nálada má proti emocím dlouhodobější a trvalejší charakter a je tedy předpoklad, že divák přichází na sportovní utkání již s určitou náladou. Ta ve své podstatě bude rovněž ovlivňovat chování člověka přímo při sportovním utkání. Je zřejmé, že pokud má člověk dlouhodobě špatnou náladu, laicky řečeno ho „štve celý svět“, je zde velký předpoklad, že vyhrocené sportovní utkání v něm může vyvolat agresivní reakce a jednání. Je tedy zřejmé, že celkový psychický stav a rozpoložení jedince má vliv na jeho jednání a prožívání, které bude dále ovlivněno sportovním utkáním. Bezesporu bude mít vliv na divákovo prožívání jeho somatický stav či psychosomatický stav (nemoc, bolest popř. psychosomatická nebo jiná porucha). Intenzivní prožitky, napětí a vzrušení z probíhající podívané, to jsou další okolnosti návštěvy sportovních hledišť. P. Slepíčka (2010) má za to, že z psychologického hlediska je právě intenzivní prožitek člověka důvodem, proč utkání navštěvuje. Svou roli zde, dle mínění autora, hraje i uspokojení stavu určitých psychických potřeb. Bezesporu se dá spolu se P. Slepíčkou tvrdit, že divácký zájem a motivace navštěvovat sportovní utkání je následkem interakce působení vnějšího sociálního prostředí a osobnostních rysů člověka.

4 EXTREMISMUS

Slovo extremismus znamená v latinském jazyce něco, co leží nejdále od pozice. Dá se tedy říci, že vzhledem k lidskému jednání se jedná o takové chování, které určitým způsobem překračuje hranice od dané společenské normy. Extremismus začal mít vzrůstající tendenci v době migrace, kdy se do zavedené společnosti začaly včleňovat jiné kultury nebo celá etnika. Extremismus a xenofobie, což je strach z neznámého a nebezpečného, se vyznačují odporem a odmítáním těchto kultur a skupin ve svém „domácím“ prostředí. Dle doc. Dr. Štefana Danicse, PhD., autora publikace Extremismus však takovýto postoj ještě neznamená, že budeme považovat všechny takto smýšlející a uvažující jedince za extremisty. Každý z nás má v sobě zakořeněný strach z neznámého, ale proto ještě nejsme extremisté. K podobným pojmům můžeme rovněž zařadit postoje nacionalistické, rasistické a antisemitské. Všechny uvedené výrazy se mohou v jistém smyslu prolínat a doplňovat. Je častokrát těžké určit, zda se v určité situaci jedná o projev extremismu nebo rasismu. Hranice výše uvedených výrazů nejsou vždy pevné. Pokud se teď budeme blíže zabývat právě extremismem, ten má mnoho různých definic. Doc. JUDr. PhDr. Miroslav Mareš, Ph.D. v publikaci Extremismus jako bezpečnostní hrozba považuje pojem politický extremismus za: „...vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance a útočí proti základním demokratickým ústavním principům“. (Mareš, Svoboda, Stehlík, 2011, s. 7). Oproti tomu se definice Š. Danicse poněkud liší. Ten uvádí, že: „ za extremismus jsou na základě odborných kritérií označovány ve vzájemné spojitosti individuální postoje, skupinová a organizovaná veřejná činnost a politické subjekty, včetně tiskovin a nakladatelství. Extrémistické uvažování a jednání je v politologii spojeno s opozicí vůči celému etablovanému politickému systému. Specifikum extremistických subjektů spočívá v tom, že vhodně kombinují užití legálních politických forem a prostředků s nelegálními praktikami včetně násilí.“. (Danics, 2003, s. 11). Jak je patrné, pojetí extremismu v definicích se může poněkud lišit, vždy záleží na úhlu pohledu autora samotného a mohou rozhodovat i jiné další okolnosti. Z nepřehledného množství jsem pro příklad uvedl pouze výše uvedené definice, ovšem všechny měly jedno společné. Z bezpečnostního hlediska představuje extremismus hrozbu pro společnost i pro demokratické politické zřízení. Podle Š. Danicse (2003) je ve své podstatě lhostejné, jde-li o extremismus pravicový nebo levicový. Pánové Mareš, Svoboda a Stehlík se pokusili extremismus v České republice rozčlenit. Je faktem, že extremismus může mít více podob. Dělení je následující:

1. Neonacistický extremismus – je politický proud, který má své kořeny v nacistickém hnutí z první poloviny 20. století. Propaguje nadřazenost germánské rasy, chce rasově čisté společenství s Árijci v nadřazené pozici. Charakteristickým znakem neonacistických teorií je antisemitismus. K získání svých cílů používá kombinaci násilí společně s nenásilnou formou jednání. Hlásí se k tradicím hitlerovského Německa, neonacisté se považují za válečníky ve jménu rasové čistoty. Velký vzor jsou pro ně jednotky SS a SA. Dle odhadů je u nás asi 4000 přívrženců, bereme-li v potaz ty radikální, z nich 400 jedinců tvoří tvrdé jádro komunity. Tito jedinci se účastní většiny akcí pořádaných neonacistickými spolky. Věkově se nejvíce pohybují mezi 18 – 40 lety. V současnosti se považuje za nejvýznamnější a nejrozšířenější neonacistickou strukturu Národní odpor (NO). Část struktury Národního odporu se svojí aktivitou podílí na činnosti Dělnické strany (DS). Neonacisté jsou také součástí fan klubů fotbalových mužstev. Při potyčkách s policií vždy patří mezi ty nejhorší. Fotbalový hooligans, kteří patří a hlásí se k neonacismu, se vyskytují v klubech jako Slavia Praha, Baník Ostrava, Brno a Olomouc, ale i v dalších klubech. (Mareš, Svoboda, Stehlík 2011).

2. Nacionalistický extremismus – se hlásí především k intolerantnímu češství. Politické smýšlení jeho přívrženců je v rozporu s ústavou státu. V České republice jsou nacionalisté rozděleni dle historie a tradic, kdy se dělí na kališníky, kteří se hlásí a vychází z husitských tradic, reakční národovci a v neposlední řadě jsou neofašisté. Všechny odnože se v určitých směrech protínají. Neofašisté jsou inspirováni tradicí legionářů, především Radoly Gajdy, kališníci, jak již bylo uvedeno, vychází hlavně z husitství. Odhady hovoří o tom, že nacionalistické jádro má 1000 členů, z nichž 200 představuje radikální tvrdé jádro. Věkový průměr je podobný jako u neonacistů s tím rozdílem, že 20% je důchodového věku. V politice se v současné době prezentují jako část Dělnické strany (DS) nebo část Dělnické strany sociální spravedlnosti (DSSS). Část nacionalistů je rovněž jako neonacisté vázána na skinheadskou subkulturu a rovněž na fotbalové kluby a hooligans. (Mareš, Svoboda, Stehlík, 2011).

3. Komunistický extremismus – proud, který vychází z ideologie Marxe, Engelse a Lenina. Jde mu především o beztrždní společnost, o sjednocení materiálních a jiných statků, o zřízení, kde se každému dostává všeho v souladu s jeho aktuálními potřebami. Směr nazývaný levý komunismus úzce hraničí s anarchismem, nepatrná část komunistických extrémistů se prolíná také s nacionalismem. Dogmatickým komunistům jde o násilný převrat a o vytvoření diktatury proletariátu. Své vzory nachází v tradicích armády, protifašistických partyzánských skupinách, hrdinech Velké vlastenecké války ale i v husitství. Nejznámější a nejvýznamnější

strana je KSČM. V současnosti lze odhadovat, že dogmatické spektrum komunistů tvoří asi 20 000 lidí. Většinou jsou to občané důchodového věku, předpokládá se, že zhruba 80%. Je nutno podotknout, že generační vývoj a obměna není pro komunisty příznivá, proto se předpokládá propojení aktivit s levicovými imigrantskými skupinami. (Mareš, Svoboda, Stehlík, 2011).

4. Anarchistický a autonomní extremismus – vznik tohoto směru můžeme datovat do 19. století. Smyslem anarchismu je především odmítání jakékoli státní instituce a autority. Ve výše uvedeném století, jako součást dělnického hnutí, nepřesvědčil o své akceschopnosti. Anarchismus můžeme specifikovat jako původce či inspiraci vzniku dalších, především levicových ideologií. Extrémisté levicového zaměření používají k dosažení svých cílů jak násilných, tak nenásilných metod počínaje verbálním napadáním politických stran, přes násilné masové demonstrace a nezřídka končící terorismem. Rozdíl mezi předchozími uvedenými typy je v tom, že anarchismus nemá vzor v žádné oficiální armádě, ať již historické, nebo současné. Je to totiž v rozporu s její ideologií. Armáda je jedním z hlavních symbolů, to, proti čemu anarchismus bojuje. Jeho příznivci odmítají armádu, odmítají i vojenská a společenská zřízení jako například NATO nebo EU. Anarchisté také patří mezi velké odpůrce fašismu, kdy se velice často dostávají při různých demonstracích a pochodech do konfliktů a rvaček právě s neonacisty. Nejznámější skupina je zapojena do kampaně ANTIFA, která především oponuje neonacistickým názorům, organizuje setkání a nejrůznější akce. Dalšími seskupeními jsou například Československá anarchistická federace (ČSAF), anarchistický černý kříž, který má za úkol podporovat vězněné, popřípadě stíhané anarchistické aktivisty. Mezi menší organizace můžeme zařadit Anarchokomunistickou alternativu a Anarchofeministickou skupinu. Osoby sympatizující s anarchistickým hnutím najdeme především mezi squattery, punkery, technaři a určitých odnoží skinheads (Red and anarchist skinheads – RASH). Dle velmi hrubého odhadu je u nás na 15 000 lidí. Nejtvrdší jádro však můžeme odhadovat na pouhých 300 členů, hlavních stratégů a ideologů může být kolem 50 osob. Je předpoklad, že se v současném světě bude vývoj anarchismu pokračovat. Předpokládá se, že bude stále dominovat antifašistické a antirasistické zaměření a tematika, dalším předpokladem je výraznější squatterská aktivita. (Mareš, Svoboda, Stehlík, 2011).

4.1 EXTREMISMUS A RADIKALISMUS

V předchozí kapitole jsme si objasnili pojem extremismus. Jakým způsobem se tedy liší od radikalismu? Slovo radikál má původ, stejně jako extremismus v latině. Radikální,

latinsky radix označuje kořen. Můžeme tedy říci, že pod radikalismem si představujeme jednání nebo řešení určitého problému až ke „*kořenu*“ věci. Je tedy zřejmé, že se nejedná o ekvivalent k pojmu extremismus a tyto dva termíny by se neměly, jak to často bývá, ztotožňovat a zaměňovat. (Charvát, 2007). Dle Š. Danicse lze politický radikalismus vymezit jako: „*abstraktní prostor, v jehož rámci jsou na základě výrazné nespokojenosti s pluralitním uspořádáním a mírou zabezpečení práv, svobod či povinností pro jednotlivé části společnosti zastávány postoje a názory, které jsou velmi kritické k formě demokratického uspořádání. Nedochozí však k paušálnímu zavržení demokracie a jejích základních principů a hodnot, ale v dílčích aspektech jsou tyto principy a hodnoty zpochybňovány*“. (Danics, 2003, s. 17). Dle mého názoru se však oba pojmy zaměňují velice často a myslím si, že je to zcela pochopitelné. Je to dáno i tím, že oba termíny se velice často zaměňují i v médiích. Přiznám se, rozlišení je složité pro každého člověka, který se vyloženě danou problematikou nezabývá hlouběji. Dle Jana Charváta, autora publikace Současný politický extremismus a radikalismus oba termíny často zaměňují již zmíněná masmédiá. Pojmy jako radikál či extrémista spojují s agresivním jednáním, s demonstranty, kteří vyvolávají potyčky s policií, ničí majetek, účastní se hudebních koncertů neonacistických skupin. Jsou rozpoznatelní zejména svým charakteristickým oblečením, tetováním, nošením nacistických symbolů, zahalenou či zakuklenou tváří při pouličních demonstracích. To všechno velice přitahuje pozornost např. televizních diváků. Proto je pojem extrémista spojen spíše s pouličním výtržníkem a rváčem a rasistou. Co stačí extrémistovi v přeměně na radikála? Charvát míní, že velice málo a uvádí výstižný příklad. Představme si, že extrémista se vrátí z demonstrace, kde vyvolal konflikt s policií, házel kamení a ničil majetek. Přejde domů, převlékne se do obleku, verbálně se zřekne násilí, pojem rasismus je mu najednou cizí, hovoří spíš o společenské korektnosti, která může být pro společnost zhoubná. Z ničeho nic se takový člověk v médiích změní v radikála, který má pouze vyhraněné názory, je politickou alternativou. Přitom je zcela zřejmé, že tento jedinec dal svým názorům a myšlenkám pouze jinou podobu, jinou tvář, jeho názory jsou ale v podstatě naprosto stejné a nezměněné. V dnešní době si tuto skutečnost členové nejrůznějších extremistických hnutí uvědomují a dokáží toho plně využít ve svůj prospěch.

4.2 EXTREMISTICKÉ ZNAKY A SYMBOLIKA

Každá extremistická organizace nebo skupina má své vlastní nebo z historie převzaté výrazy, symboly nebo znaky. Tím se odlišují skupiny a organizace i jejich členové. Dělení

extremistických znaků by bylo velice zdlouhavé, vzhledem k členitosti a počtu nejrůznějších odnoží a sekcí těchto skupin. Rád bych v této práci uvedl alespoň základní rozdělení a uvedení znaků, a to mezi levicovými a pravicovými extrémisty.

4.2.1 Znaky a symbolika levicových extremistů

Levicový extrémisté, tíhnoucí především k anarchismu se od pravicových liší na první pohled. V první řadě se většinou vyznačují různou podobou účesů, kdy je známe jako dlouhovlasé jedince, kteří mají své vlasy spletené do tzv. dredů. Další možností a alternativou jsou vystříhané boky s bujnou kšticí uprostřed. Výjimkou nejsou ani různé barevné variace jejich účesů. V oblečení převažují volné oděvy, které jsou jakoby o něco větší, než by měli být. Na oblečení je charakteristické množství spínacích špendlíků, nášivek s anarchistickou symbolikou a znaky, především zakroužkované velké písmeno „A“, které se ve velké míře objevuje na veškerých oděvních doplňcích. Na kalhotách se objevují řetězy a železné cvočky. Výrazná je rovněž obuv, kdy se především jedná o pevné kožené boty, mohou být i různě barevné a ozdobené a často jsou jako doplněk oblečení zvoleny boty typu „kanady“, tedy vysoké vojenské boty. Obličej anarchistického extrémisty může zdobit velké množství náušnic a piersingů. Pro levicové extrémisty, jejichž směřování je spíše směrem ke komunismu, jsou příznačné klasické komunistické symboly, které nosí na svých oděvech. Jsou to například rudé pěticípé hvězdy, zkřížený srp s kladivem a velmi často se na tričkách objevují podobizny slavných komunistických představitelů jako například Vladimíra Iljiče Lenina, Fidela Castra, Karla Marxe a dalších.

4.2.2 Znaky a symbolika pravicových extremistů

Můžeme s určitostí tvrdit, že znaky a symbolika pravicově zaměřených extremistů je co do četnosti, mnohem bohatší než symbolika levice. Tak, jak je pro levicového extrémistu, především anarchisticky zaměřeného důležitý účes a dlouhé vlasy, pravicový extrémista si zakládá na hladce oholené hlavě (odtud název skinhead – holá hlava). Tím, že pravicový extremismus tíhne k uniformitě na základě svých vojenských vzorů, především určitých jednotek německé armády za 2. světové války, jak již bylo v této práci zmiňováno, je pro něho typický určitý druh oblékání. Extremistické prostředí si v tomto směru prošlo svým určitým vývojem. Při silném vlivu tohoto směru především po listopadu 1989 se začalo mezi takto smýšlejícími jedinci objevovat oblečení určitých vyhraněných značek. Jednalo se především o značky Lonsdale a Alpha Industries. Snad žádného pravicového extrémistu si

v porevoluční době nedokážeme představit bez obuvi značky Martens a bundy, které se neřeklo jinak než bombr. Především značku Lonsdale však začalo postupně nosit velké množství, řekněme „obyčejných lidí“, neboť se jedná o sportovní oblečení, navíc velice kvalitní a cenově dostupné. Bylo zřejmé, že se extrémisté budou chtít v propagaci svého směru daleko více odlišit, proto v určité době vyřadili značku Lonsdale ze svého šatníku. V roce 2001 přišel na scénu nový fenomén, kdy německá firma Mediatex vytvořila oděvní značku Thor Steinar, tato značka oblečení se stala a dodnes je hlavním oděvním artefaktem pravicově zaměřených jedinců. Mezi další symboly související s odíváním můžeme zařadit značky jako Pitbull, Masterace, Eighty Eight, Grassel a v dnešní době se dostává do obliby opět oblečení značky Lonsdale. Další součástí může být tetování. Tak, jako levicového extrémistu zdobí většinou prvky symbolizující Velkou říjnovou socialistickou revoluci, jeho pravicový protivník používá většinou symboliky fašistické. Za svoji policejní praxi jsem viděl mnoho tetovaných extrémistů. Jsou i tací, kteří se nechají v tetovacím salonu zdobit přímo fašistickou symbolikou a tematikou. Na těle takových jedinců můžeme spatřit vytetované hákové kříže, nacistické orlice, znak SS, a další nejrůznější symboly, kterých je velmi mnoho. Viděl jsem dokonce na některých fotbalových fanoušcích (mezi kterými je mnoho pravicových extrémistů, ale o tom později) vytetovanou podobiznu Adolfa Hitlera, příslušníka SS v téměř životní velikosti, neboť tento jedinec měl vojáka vytetovaného přes celá záda, německý tank „tygr“, znak Hitlerjugend a další. Někteří jedinci, kteří se nechtějí vystavit perzekuci za propagování fašismu, mohou mít tetování, popřípadě nášivky na oděvech s číselnou symbolikou. Číselná symbolika slouží a odkazuje k pozdravům nacismu a k historickým fašistickým osobnostem. Rád bych uvedl alespoň nejnámější, mezi které patří číslice 18, která v pravicové symbolice znamená Adolf Hitler (písmeno A je první a H osmé v abecedě). Mezi další patří číslo 88, znamenající fašistický pozdrav Heil Hitler (H jako osmé písmeno abecedy), 4/20 je symbol vyjadřující narozeniny Adolfa Hitlera (20. dubna), v publikaci Mareše, Svobody a Stehlíka jsem objevil další znaky, které jsem dosud nezaznamenal. Jde například o znak 14 slov, což je skrytý citát amerického neonacisty Davida Leanera a znamená, že musíme chránit existenci našich lidí a budoucnost bílých dětí. Ještě bych z publikace zmíněných autorů uvedl význam čísel 1347, což znamená písemné hajlování a číslo a písmeno 23 W znamená bílý nadřazenec. (Mareš, Svoboda, Stehlík, 2011). Jak je z uvedeného zřejmé, pravicová symbolika je velice vynalézavá a tzv. latentní znaky jako výše uvedená číselná symbolika je z právního hlediska nepostižitelná. Musím konstatovat, že to byl

jen nepatrný výčet znaků a symbolů, neboť kdybych měl uvádět všechny, vydalo by to na další samotnou diplomovou práci.

5 RASISMUS

Rasismus je v dnešní době ožehavým problémem jako divácké násilí a extremismus. Není proto divu, že všechny uvedené jevy spolu úzce souvisí, jednoduše řečeno mezi fotbalovými fanoušky je velké množství pravicových extrémistů, kteří své smýšlení dávají jednoznačně najevo na sportovních utkáních i mimo hlediště každému fotbalistovi, popřípadě jinému sportovci černé pleti. Nejednou se stalo, že díky rasistickým gestům a skandování bylo přerušeno utkání a klubu hrozila vysoká pokuta. Problematika diváckého násilí, extremismu a rasismu je problematikou, se kterou se setkáváme nejenom v České republice. Je ovšem nutné, abychom si rasismus nespojovali s jinými podobnými výrazy, tak, jako tomu bylo i při problematice extrémismu. Je třeba si uvědomit, že podstata rasových teorií vycházela vždy a především z biologické podstaty. Proto nesmíme zaměňovat rasismus s výrazy jako například antisemitismus, xenofobie nebo etnocentrismus. Dle Jana Charváta můžeme: „ ...o rasismu hovořit tehdy, máme-li před sebou ideologii, která tvrdí, že rozdíly mezi jednotlivými etniky jsou vrozené a neměnné, přičemž se z faktu odlišností jednotlivých ras odvozuje existence rasové hierarchie – nadřazenost jedné rasy nad ostatními“. (Charvát 2007, s. 51).

5.1 HISTORIE RASISMU

Rasismus měl, má a bude mít v mnoha jedincích a národech pevné kořeny. Samotný vznik rasismu lze velice těžko definovat s určitou přesností. První zmínky můžeme nalézt již ve 14. a 15. století, kdy byl velice úzce spjatý s antisemitismem a původně náboženský charakter se postupem času změnil na charakter biologický. Nejvíce předpokládaným důsledkem vzniku rasismu je objevení Ameriky. Při obchodování s černošskými otroky jsou již velice patrné markantní názory, že bílá rasa je nadřazená rase černé. Dle Charváta (2007) bylo otroctví důsledkem prokletí Cháma, biblické postavy, kdy díky jeho prokletí byli všichni jeho potomci samotným Bohem předurčeni k tomu stát se otroky a jako znamení jejich předurčení jim ztmavla kůže. Tohle nebylo nijak zpochybňováno ani tehdejšími vzdělanci. Zvláštností je, že, že velký význam pro teorie rasové nadřazenosti nalézáme ve zneužití sociálního darwinismu, kdy zjednodušeně můžeme říci, že dle této teorie mají přežít pouze vyvolení a nejsilnější jedinci. Na teoriích darwinismu založili své práce například francouzský antropolog Georges Vacher de Lapouge a německý antropolog Otto Ammon, kdy tito podávají světu první názory o nadřazenosti árijské rasy. Rasovou nerovnost, popřípadě nadřazenost publikuje na přelomu 19. a 20. století Houston Stewart Chamberlain,

kdy tento Angličan žijící v Německu tvrdil, že: „*pád civilizace je způsoben míšením krve*“ (Chamberlain in Charvát 2007, s. 56). Tento vědec a spisovatel k tomuto dodával, že je nutné dbát na přísnou rasovou hygienu a jen tímto je možný úpadek rasy odvrátit a zabránit tak úpadku celé civilizace. Především v rasové hierarchii stavěl na nejnižší stupínek židovské etnikum a je nutné podotknout, že Chamberlainovými názory a myšlenkami byl ve svém důsledku ve velké míře ovlivněn i Adolf Hitler, vůdce nacistického Německa. Ten na základě těchto názorů, opírajících se o čistotu bílé a především árijské rasy a svého řečnického nadání proměnil židovský národ v národ, který byl určený k úplné likvidaci. Na základě norimberských zákonů začala tvrdá rasová opatření v celém Německu a po začátku 2. světové války i v celé Evropě. (Charvát, 2007). Hitler se netajil ani svým názorem a opovržením k černošské rase, kdy toto dal veřejně najevo přímo na olympijských hrách, které se konaly v Německu v době, kdy byl již Hitler u moci. Při závodech ve sprintu se stal vítězem černošský sprinter a Hitler na důkaz svého nesouhlasu s výsledkem opustil olympijský stadion, čímž chtěl vyjádřit především opovržení a antipatii.

5.2 SOUČASNÝ RASISMUS

Současný rasismus v Evropě je v dnešní době založen především na základě biologických faktorů. Domnívám se, že tento mýtus nebude lidstvo nikdy schopno ze svého života zcela odstranit. Rasové názory přechází v mnoha případech z generace na generaci. I když jsou současnými vědci odmítány názory, že jedna rasa může být „*hodnotnější a kvalitnější*“ nežli jiná, rasismus má u velkého množství lidí pevné kořeny a tuto skutečnost můžeme vidět v každodenním životě. Ne tedy pouze ve sportu, ale také v jiných oblastech, dokonce i v politice.

Podobně jako v Evropě jsou na tom téměř ve všech zemích světa. Dodnes se například USA považují za vyspělou demokratickou společnost, která se často snaží dávat „lekce demokracie“ a tolerance ostatním. Ale ani v USA se rasismus nepodařilo potlačit v dostatečné míře. Dle mého názoru, je rasismus v podvědomí každého z nás. Záleží potom na každém konkrétním jedinci, jaký přístup zvolí. Každý z nás si musí sám před sebou obhájit, co je dobré a co špatné. Jsem názoru, že rasismus má ve světě hluboké kořeny a půjde s lidstvem ruku v ruce dál v jeho generačním vývoji, stejně jako závist, nenávist a mnoho dalších negativních vlastností, které jsou lidem zřejmě předurčeny.

6 EXTREMISMUS A RASISMUS JAKO SOUČÁST DIVÁCKÉHO NÁSILÍ A JEJICH TRESTNÍ A PRÁVNÍ ASPEKTY

Jak jsem již v této práci uvedl, extremismus a rasismus jsou bezesporu nedílnou součástí našich i světových fotbalových stadionů. Mnoho extremistů má jedinečnou možnost dát v davu najevo hlasitě svůj názor a pod rouškou davové anonymity k tomu mají jedinečnou možnost. Urážení a zesměšňování fotbalistů černé pleti je na stadionech velice běžné a pokuty, které platí fotbalové kluby za své fanoušky k nápravě a odstranění tohoto nešvaru nevedou. Velice často vidíme v televizním vysílání před začátkem fotbalového přenosu upoutávku s motivem odsuzujícím rasismus. Stejně tak na samotném hřišti jsou hráči černé, bílé či jiné pleti fotografováni pod upoutávkami s protirasistickými motivy. Je tedy zřejmé, že tato činnost má ze strany nejrůznějších fotbalových svazů své opodstatnění.

Tak jako rasismus, tak i vandalismus a násilí bohužel patří do fotbalových ochozů. Ničení majetku, napadání fanoušků jiného klubu, šarvátky s policisty, to vše bohužel k sportovnímu diváctví patří. Je však nutné se proti chování a jednání překračující zákon účinně bránit. V první řadě jde o ochranu majetku a osob policií, u kopané jsou to především policisté, kteří jsou příslušníky pořádkových jednotek, kterým se v této práci budu ještě věnovat. Druhým aspektem ochrany je ochrana právní. Když policisté odvedou svoji nelehkou práci, je již na dalších orgánech činných v trestním řízení, jak protizákonné jednání výtržníků „ocení“. Rád bych tedy nyní uvedl základní paragrafová znění přestupkového zákona a především trestního zákoníku, která mají bezprostřední vztah k rasismu, extremismu, diváckému násilí a s tím spojeného protiprávního jednání.

6.1 PŘESTUPKOVÁ JEDNÁNÍ

Jedná-li se o lehčí správní delikt, kdy nebezpečnost jednání nedosahuje trestného činu, jedná se o přestupek. Přestupková jednání jsou v naší právní legislativě uvedena v zákoně o přestupcích číslo 200/1990 Sb. Důležité je vysvětlit si a vymežit pojem přestupek. Dle uvedeného zákona je v jeho obecné části přestupek vymezen a definován v § 2 odst. 1) takto: „*Přestupek je zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin*“. (zákon o přestupcích č.

200/1990 Sb., s. 9.). V § 11 tohoto zákona jsou potom uvedeny sankce, které je možné za spáchaný přestupek uložit. Sankce máme následující:

- a) napomenutí*
- b) pokuta*
- c) zákaz činnosti*
- d) propadnutí věci*

(zákon o přestupcích č. 200/90 Sb., s. 11).

Sankci je možné uložit také samostatně, popřípadě ji kombinovat s jinou sankcí, je-li ovšem jedinci uděleno napomenutí, není možné, aby byl ještě pokutován, to přestupkový zákon nepřipouští. (zákon o přestupcích č. 200/90 Sb.).

V problematice diváckého násilí a se jedná především o protiprávní přestupkové jednání, které je uvedeno v § 47, § 49 a § 50 jmenovaného zákona. Uvedené přestupky se úzce vztahují, jak již bylo uvedeno k problematice diváckých násilností, extrémismu a rasismu. Přestupkové jednání fanoušků můžeme situovat do oblasti veřejného pořádku, občanského soužití a také majetku. Pojďme si tedy tato přestupková jednání více přiblížit.

§ 47

Přestupky proti veřejnému pořádku

1) Přestupku se dopustí ten, kdo

- a) neuposlechne výzvy veřejného činitele při výkonu jeho pravomoci,*
- b) poruší noční klid,*
- c) vzbudí veřejné pohoršení,*
- d) znečistí veřejné prostranství, veřejně přístupný objekt nebo veřejně prospěšné zařízení*
- e) úmyslně zničí, poškodí, znečistí nebo neoprávněně odstraní...*
- f) poruší podmínky uložené na ochranu veřejného pořádku při konání veřejných tělovýchovných, sportovních nebo kulturních podniků...*

(zákon o přestupcích č. 200/1990 Sb.).

V písmenech g) a h) jsou již přestupky nesouvisející s danou problematikou, proto není nutné je uvádět.

§ 49

Přestupky proti občanskému soužití

1) Přestupku se dopustí ten, kdo

- a) jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch,*
- b) jinému z nedbalosti ublíží na zdraví,*
- c) úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním, újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním,*
- d) omezuje nebo znemožňuje příslušníku národnostní menšiny výkon práv příslušníků národnostních menšin,*
- e) působí jinému újmu pro jeho příslušnost k národnostní menšině nebo pro jeho etnický původ, pro jeho rasu, barvu pleti... (zákon o přestupcích č. 200/1990 Sb.).*

§ 50

Přestupky proti majetku

1) Přestupku se dopustí ten, kdo úmyslně způsobí škodu na cizím majetku krádeží, zpronevěrou, podvodem nebo zničením či poškozením věci z takového majetku, nebo se o takové jednání pokusí. (zákon o přestupcích č. 200/1990 Sb.).

Druhé odstavce jsou v textu záměrně vynechány, protože nemají souvislost s přestupkovým jednáním, pouze uvádí výše pokut, které je možné uložit pachatelům přestupkových jednání, což je pro tuto práci nepodstatné.

Pokud jsou fanoušci dopadeni při přestupkovém jednání, je to pro většinu z nich banalita a dá se říci i „výhra“. Většinou je přestupek vyřešen na místě formou blokové pokuty nebo pokuty na místě nezaplacené, pokud u sebe provinivší se jedinec nemá finanční hotovost. To bývá ve většině případů. Často se však tvrzení fanoušků nezakládá na pravdě. Nechají si vypsát pokutu na místě nezaplacenou, dostanou složenku na úhradu pokuty, tu většinou přímo na místě odhodí a pokutu zaplatit nepřijdou. Pokuta je potom vymáhána dlouhodobě jinou právní cestou. Dále se přestupkové jednání může řešit na přestupkové komisi, které jsou zřízeny jako součást městských magistrátů. Někteří z výtržníků se dostaví a jsou sankcionováni, na jiné neplatí ani hrozba 50 000 pokuty za nedostavení se bez řádné omluvy. Tito jsou následně stíháni jiným způsobem, například jsou předvedeni policií apod.

6.2 TRESTNÉ ČINY

Přestupkové jednání, jak již bylo uvedeno, je tou mírnější možností postihu pro neukázněné fotbalové fanoušky. Autoři Nikl a Volevecký (2007) jsou mínění, že fotbalové násilí na našich, evropských i světových stadionech je důsledkem davové anonymity. V převážné většině jsou veškeré trestné činy totiž páchané v diváckém davu, kde se jedinci dostává pocitu, že pokud je pachatelů více, nemůže se mu nic stát. Proto se opět vracíme k davu a davové anonymitě, která funguje dodnes. A není to trestná činnost páchaná pouze v ochozech fotbalových stadiónů, kde je dav semknutý ve svém vyhrazeném sektoru a chuligáni zde mají pocit nedosažitelnosti. Výtržnosti a násilnosti leckdy začínají již v dopravních prostředcích, vlacích, kterými se na utkání přepravují. Zdemolované vagóny, nástupiště i samotné vestibuly nádražních hal často neuniknou destruktivnímu jednání agresorů. Při jízdě autobusem, který většinou pronajímá fotbalový klub, jsou po cestě demolovány a vykrádány benzínové čerpací stanice, popřípadě obchody apod. Po příjezdu do místa konání zápasu se pokračuje v protiprávním jednání v restauracích a samotných ulicích města. Po skončení utkání běsnění fanoušků často neustává a pokračuje při zpáteční cestě domů. Autoři Nikl a Volevecký (2007) ve své publikaci uvádí definici diváckého násilí ve vztahu k trestnímu právu hmotnému, a to následujícím způsobem: „*divácké násilí je takový druh trestné činnosti, kterou spáchal pachatel – divák za použití násilného nebo obdobně hrubého jednání v souvislosti s konáním určité hromadně sledované společenské či sportovní události, přičemž k takové trestné činnosti nemusí nutně docházet přímo na místě konání sledované události*“ (Nikl a Volevecký, 2007, s. 25). Velice často jsem byl ve své praxi svědkem toho, jak rozlícený dav fanoušků během cesty na stadión napadal nezúčastněné kolemjdoucí, verbálním způsobem dorážel nejrůznějšími vulgarismy dokonce i na matky s dětmi. I přes mnoholeté zkušenosti, zůstával mně i mým kolegům nad něčím podobným rozum stát. Člověk ne že by úplně chápal význam násilností, které probíhají mezi zneprátelenými kluby, ale vulgární útoky na ženy a děti, to je skutečnost, nad kterou prostě rozumný člověk nevěřicně kroučí hlavou.

Rád bych se nyní odvolal na trestní zákoník a snažil se uvést a definovat základní trestné činy spojené s danou problematikou. Předtím, než si trestně právní aspekty uvedeme, je důležité znát a vědět základní definici, a to definici trestného činu.

Trestný čin je dle trestního zákona číslo 40/2009 v § 13 definován jako: „*protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný čin a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně*“ (trestní zákoník č. 40/2009 Sb., s. 5). Následující paragrafové znění nám vysvětluje

rozdělení trestných činů. Dle uvedeného zákoníku se v § 14 odstavci 1) hovoří o tom, že trestné činy dělíme na přečiny a zločiny, kdy přečiny, uvedené v § 2) jsou jak nedbalostní, tak úmyslné trestné činy kdy je zde podstatné, že u přečinů je horní hranice trestní sazby odnětí svobody do pěti let. V § 3) je definován pojem zločin, kdy zločinem se dle trestního zákoníku rozumí zvláště závažné zločiny a úmyslné trestné činy, kdy oproti přečinům je zde horní hranice trestní sazby odnětí svobody nejméně deset let. (trestní zákoník č. 40/2009 Sb.).

Pojďme si nyní představit a přiblížit trestné činy, které se nejvíce vyskytují v souvislosti s diváckým násilím.

§ 358

Výtržnictví

1) Kdo se dopustí veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném hrubé neslušnosti nebo výtržnosti zejména tím, že napadne jiného, hanobí hrob, historickou nebo kulturní památku, nebo hrubým způsobem ruší přípravu, průběh nebo zakončení organizovaného sportovního utkání, shromáždění nebo obřadu lidí, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta. (trestní zákoník č. 40/2009 Sb. s. 188).

Jedno z nejpoužívanějších paragrafových znění. Pokud dojde k násilnostem při utkání a je-li jedinci vina prokázána, je tomuto většinou sděleno obvinění dle § 358. Samozřejmě se k tomu mohou přičíst ještě další jiné skutky, byl-li při nich jedinec přistižen.

§ 145

Těžké ublížení na zdraví

1) Kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let. (trestní zákoník č. 40/2009 Sb., s. 69).

V odstavci č. 2) jsou uvedeny okolnosti, je-li spáchán čin např. na dvou, respektive více osobách, jedinci mladším patnácti let či těhotné ženě. Písmeno e) uvedeného odstavce uvádí spáchání činu proti osobám při výkonu svého povolání, kdy se při utkáních často setkáváme i s napadením zdravotníků, hasičů nebo policistů. V písmenu f) se opět vracíme k rasismu a extremismu, kdy se v něm uvádí, že bude potrestán ten, kdo se tohoto trestného činu dopustí: „na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost...“. (trestní zákoník č. 40/2009 Sb., s. 69).

§ 146

Ublížení na zdraví

1) Kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až na tři léta. (trestní zákoník č. 40/2009 Sb., s. 70).

Tak jako u těžkého ublížení na zdraví i zde je ve 2) odstavci, písmenech a), b), c), d) uvedeno, na kom, respektive proti komu čin směřuje. Jedná se rovněž o zdravotnický personál, policisty, hasiče, dále těhotné ženy atd. odstavec 3) uvádí okolnosti, je-li čin spáchán z rasových nebo etnických důvodů.

§ 158

Rvačka

1) Kdo úmyslně ohrozí život nebo zdraví jiného tím, že se zúčastní rvačky, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.

2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, je-li při činu uvedeném v odstavci 1 jinému způsobena těžká újma na zdraví. (trestní zákoník č. 40/2009 Sb.).

Rvačka spolu s výtržnictvím (viz výše) je nejčastějším trestným činem, který v souvislosti se sportovním diváctvím a násilím zaznamenáváme. Pokud se rvačka při střetu fanoušků odehrává v ulicích, na stadiónu nebo při jiném náhodném střetu, probíhá vždy bez pravidel. Tvrdé jádra jednotlivých klubů si však rvačky velmi často domlouvají mimo dosah veřejnosti a policie. Tzv. „férovky“ či „fighty“ probíhají velice organizovaným způsobem. Většinou se jedná o skupinu do dvaceti až třiceti jedinců z každé strany. K bitkám si většinou domlouvají odlehlejší místa za městem, louky, pole apod. Většinou je rvačka po vzájemné dohodě vedena bez jakýchkoliv zbraní. V rámci pravidel má každá strana trička či rozlišovací dresy, aby se oba tábory dobře odlišily. Na základě domluvy a pravidel je potom ve způsobu boje možné použít kteroukoliv část těla (ruce, nohy, lokty, kolena, čelo a další). Pokud protivník během rvačky zůstane ležet a nepokračuje v boji, je nepsané pravidlo, že se již nechází mimo hru a nikdo na něho již nebude útočit. Velice často je bitka ohraničena časovým limitem, nebo pokud se jedna strana z důvodu velké ztráty bojovníků nevzdá. Po ukončení boje si oba tábory podají ruce, posbírají zraněné a opustí místo rvačky. Nikl a Volevecký (2007) uvádí, že

rvačkou se dle trestního práva hmotného rozumí vzájemné napadání alespoň tří osob, kdy se tyto osoby mezi sebou vzájemně ohrožují na svém zdraví a taky na svém životě. (Níkl a Volevecký, 2007).

Již od nepaměti se agresivita fanoušků obrátila proti policistům. V dnešní době jsou na rozdíl od dob minulých policisté vybaveni ochrannými prostředky, ale velice často i tak dochází k častým zraněním.

V hlavě X. trestního zákoníku, jsou uvedeny trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných, kdy pro nás je důležitý § 325.

§ 325

Násilí proti úřední osobě

1) Kdo užije násilí

- a) v úmyslu působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo*
- b) pro výkon pravomoci úřední osoby, bude potrestán odnětím svobody na čtyři léta.*

2) odnětím svobody na šest měsíců až šest let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 se zbraní,*
- b) ublíží-li takovým činem jinému na zdraví, nebo*
- c) způsobí-li takovým činem větší škodu. (trestní zákoník č. 40/2009 Sb., s. 170).*

V odstavcích 3) a 4) jsou uvedeny okolnosti, je-li tímto činem způsobena těžká újma, popřípadě smrt.

Ničení majetku, demolování stadiónů, dopravních prostředků, veřejných prostranství, to jsou činy, které uvádí hlava V. trestního zákoníku, kdy se jedná o trestné činy proti majetku.

§ 228

Poškození cizí věci

1) Kdo zničí, poškodí nebo učiní neupotřebitelnou cizí věc, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

2) Stejně bude potrestán, kdo poškodí cizí věc tím, že ji postříká, pomaluje či popíše barvou nebo jinou látkou. (trestní zákoník č. 40/2009 Sb.)

Velice častým jevem, mimo odstavce 1) je ničení majetku formou sprejerství, který uvádí odstavec 2). Nemám teď na mysli samotné ortodoxní sprejery, ale fotbalové fanoušky, kteří ničí veřejný nebo soukromý majetek naprosto stejným způsobem. Každý z nás jistě viděl v ulicích měst, podchodech, veřejných toaletách, ale i na vlacích, městských prostředcích hromadné dopravy a dalších objektech pomalované části sprejerskými barvami. To, že pachatelem byl fotbalový fanoušek, je zřejmé vždy z obsahu samotného nápisu. Jedná se většinou o symboliku a název klubu, hesla s rasovým podtextem, urážky směřované proti policii atd. Jako příklad bych mohl uvést ty, se kterými se setkáváme nejčastěji. Jedná se o nápisy typu: let's go Sparta, Baník pičo, Sigma ultras, cigáni z Ostravy, policie-nesympatie, ACAB (all cops a bastards) a mnohé další.

- 1) *Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán,*
- c) *Spáchá-li čin na věci jiného pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost...“.* (trestní zákoník č. 40/2009 Sb., s. 118).

Chorály a popěvky jsou neoddělitelnou součástí většiny fotbalových utkání. Můžeme je rozdělit do dvou zásadních kategorií. V té první jsou chorály bez vulgarismů, nebo alespoň větších vulgarismů, kdy tyto chorály a popěvky oslavují klub, hráče, město apod. Velice často však fandění směřuje k zesměšnění protivníka, bohužel v chorálech a popěvkách nalzáme také hanlivé výroky s rasovým podtextem, kdy tyto směřují k napadání příslušnosti osob k určité rase, etniku, popřípadě národnosti a je už potom lhostejné, je-li napadán hráč, divák nebo celý klub. Můžeme posoudit, že zcela jinak zní fandění Olomouckých chuligánů, kteří pějí ódy na svůj kraj v popěvku: „*Haná, Haná, to je země svatá*“, kdy z protilehlého sektoru hostů se ozývá parafráze ve formě: „*Haná, Haná, prdel zakopaná*“. Mezi nechvalně známé hanlivé rasistické popěvky patří pokřik směřující na hvězdu, kterou má ve znaku pražská Slavia, který zní: „*jude Slavie, jude Slavie*“, nebo hraje-li za některý klub fotbalista černé pleti, ozývá se z ochozů bučení a zvuky, které napodobují hlas opice, často doprovázený pokřikem: „*proč tam máte negra*“! Fanoušci také rádi útočí na city druhých formou urážení rodinných příslušníků, především matek. To vše je samozřejmě spojeno s odvetnými šarvátkami a bitkami. Ve výčtu vulgárních a rasistických pokřiků bychom mohli pokračovat ještě dlouho, ale myslím, že pro názornost výše uvedené stačí.

Trestné činy vztahující se k této problematice jsou uvedeny v trestním zákoníku, a to v již zmiňované hlavě X. Trestné činy narušující soužití lidí jsou uvedeny v 5. dílu.

§ 352

Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci

1) *Kdo skupině obyvatelů vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením škody velkého rozsahu, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.*

2) *Kdo užije násilí proti skupině obyvatelů nebo jednotlivci nebo jim vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením škody velkého rozsahu pro jejich skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost...“.* (trestní zákoník č. 40/2009 Sb.).

§ 355

Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob

1) *Kdo veřejně hanobí*

a) *některý národ, jeho jazyk, některou rasu nebo etnickou skupinu, nebo*

b) *skupinu osob pro jejich skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že jsou skutečně nebo domněle bez vyzvání, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta* (trestní zákoník č. 40/2009 Sb. s. 186, 187).

§ 356

Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod

1) *Kdo veřejně podněcuje k nenávisti k některému národu, rase, etnické skupině, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob nebo k omezování práv a svobod jejich příslušníků, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.*

2) *Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán*

b) *účastní-li se aktivně takovým činem činnosti skupiny, organizace nebo sdružení, které hlásá diskriminaci, násilí nebo rasovou, třídní náboženskou nebo jinou nenávist.* (trestní zákoník č. 40/2009 Sb., s. 187).

Tak jako u předchozích paragrafů, tak i zde jsou úmyslně vynechány určité odstavce, popřípadě písmena, které jsou pro tuto práci nepodstatné. V těchto jsou uvedeny další okolnosti upřesňující paragrafové znění.

Závěrem této kapitoly bych rád ještě zmínil skutečnost, že prokazování skutkové podstaty trestných činů je často velmi obtížné. Jak jsem již uvedl, fotbalový výtržníci velice často páchají trestné činy i přestupky pod rouškou davové anonymity. Ta jim poskytuje únik z protiprávní situace a možnost dalšího podobného jednání. V České republice bohužel ještě není na každém fotbalovém stadionu zabudovaný bezpečnostní kamerový systém, který by umožnil následnou identifikaci pachatele přestupku nebo trestného činu. Dalším aspektem je, že mnoho fanoušků tvrdého jádra každého klubu má při svých výtržnostech tvář zakrytou šálou, šátkem nebo kuklou z důvodu snížení identifikace. A i když je takové jednání při hromadných akcích ze zákona zakázáno, není ze strany fanoušků dodržováno. Ztížené rozpoznání výtržníků má za následek častější protiprávní jednání, neboť tyto jedinci jsou povzbuzeni tím, že nebyli dopadeni a nemají zábrany se tohoto konání dopustit opakovaně. Dle mého názoru je jedinou možnou cestou zpřísnění legislativy, která je u nás málo účinná a tím také zpřísnění trestů, které mohou končit například doživotním zákazem návštěv jakýchkoliv sportovních akcí. Další důležitou věcí je zavedení kamerových systémů do všech sektorů, kdy by se zjednodušila práce policie při následné identifikaci provinilců, tím se zvýšilo procento obviněných a potrestaných, a to by mohlo snížit počet protiprávních skutků. Rovněž by bylo vhodné zvýšit nároky na pořadatelskou službu a její bližší spolupráci s policií. Kroků ke zlepšení zatím neutěšené situace v boji proti fotbalovým výtržníkům by samozřejmě mohlo být více, ale uvedl jsem jen základní a nutné aspekty, které by na základě mé dlouholeté zkušenosti a praxe byly nejdůležitější. Mělo by nám jít přece o to, aby na stadionech bylo bezpečno, rodiče tam mohli chodit i s dětmi aniž by měli strach, že je tam nezasáhne láhev, kámen, cokoliv. Mělo by nám jít o to, aby se fotbal jako sport nenacházel na šikmé ploše jen kvůli jedincům a skupinám, které si na něj chodit ani nezaslouží.

7 POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

V žádné vyspělé, ale i méně vyspělé zemi na celém světě se občanské a státní zřízení neobejde bez určitých organizací a složek, které zajišťují bezpečnost občanů daného státu. Traduje se názor, že úroveň každého státu se pozná podle toho, jakým způsobem a na jaké úrovni je v dané zemi zdravotnictví, školství a ozbrojené sbory jako je armáda a policie. Na tuto skutečnost si každý občan naší země může udělat svůj názor. Já si své mínění, na jaké úrovni je v tomto směru Česká republika raději nechám pro sebe a myslím, že můj názor není v této souvislosti podstatný. Pro pokračování této práce není důležitá úroveň armády, školství a zdravotnictví. Domnívám se, že jako policista bych neměl hodnotit, a ani mi nepřísluší, stav a úroveň naší policie. Rád bych však přiblížil činnost a důležitost určitých složek naší policie, které mají největší význam při boji s diváckým násilím, rasismem a extrémismem. Policie České republiky se skládá z mnoha různých složek, které jsou více či méně propojené, respektive spolupracující. Představovat si veškerou organizační strukturu není nezbytné, ale částečně ji přiblížit není zcela od věci. Dle zákona o Policii České republiky je v § 1) tato definována jako: „*ozbrojený bezpečnostní sbor*“. (zákon č. 273/2008 Sb., s. 3). Za důležitý bych považoval i § 2), který říká, že: „*Policie slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly dle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti...*“. (zákon č. 273/2008 Sb., s. 2,3). Policii ČR řídí policejní prezidium v čele s policejním prezidentem, to podléhá ministerstvu vnitra, kdy policejní prezident plně odpovídá za práci a činnost policejních složek a skládá „účty“ ministru vnitra. U policie máme útvary s celostátní působností, mezi nimiž můžeme uvést například ÚOOZ (útvary odhalování organizovaného zločinu), URNA (útvary rychlého nasazení) a další. Následují krajská ředitelství a jimi podřízené útvary a okresní ředitelství a jim podřízené útvary. Mezi nejznámější útvary naší policie patří SKPV (skupina kriminální policie a vyšetřování), dopravní policie a základním kamenem jsou obvodní oddělení. Mezi útvary, které jsou nasazovány do situací, které nejsou záviděnímohodné, patří již zmiňovaná URNA a dále jsou to Zásahové jednotky, které jsou zřízeny při každém kraji. URNA a Zásahové jednotky jsou útvary se speciální koncepcí, kdy tyto jednotky jsou vycvičené pro boj s terorismem, jsou nasazovány při dopadení zločinných organizovaných skupin, proti nebezpečným pachatelům zvláště závažné trestné činnosti a dalších situací, které vyžadují speciální výcvik a přípravu, kdy tomuto odpovídá i výběr uchazečů. V neposlední řadě jsou to pak Speciální pořádkové jednotky a Pořádkové jednotky. Posledním dvěma

jmenovaným bych se rád v další práci věnoval podrobněji, jelikož, a právě především Pořádkové jednotky jsou jedním z hlavních bodů této práce.

7.1 SPECIÁLNÍ POŘÁDKOVÉ JEDNOTKY A POŘÁDKOVÉ JEDNOTKY

Speciální pořádkové jednotky jsou nezbytnou součástí naší Policie ČR. Jejich koncepce vznikala postupně po sametové revoluci v návaznosti na Pohotovostní pluk, který byl předchůdcem Pořádkových jednotek. Pohotovostní pluk měl před rokem 1989 funkci ochrany veřejného pořádku a byl nedílnou součástí Veřejné bezpečnosti ČSSR. Za minulého režimu neměl téměř žádné využití, nechvalně proslul až zákrokem proti demonstrantům 17. listopadu 1989. Po politickém převratu a následné reorganizaci Policie ČR jako první vznikla Stálá pořádková jednotka se sídlem v Praze (dnes Speciální pořádková jednotka). Uvedený útvar zabezpečoval bezpečnost a pořádek především na hromadných rizikových akcích, například sjezd NATO. Dále se činnost jednotky zaměřovala na riziková fotbalová utkání, pochody a akce pravicových i levicových extremistických skupin, rockové koncerty a další události. Stálá pořádková jednotka Praha (dále SPJ), byla nasazována a využívána po celé České republice. Jedná se tedy o útvar s celostátní působností. Během dalších let však začal narůstat počet rizikových událostí, narůstal také počet střetů mezi pravicovými a levicovými extremisty, stupňovala se agresivita a četnost výtržností při fotbalových utkáních. Bylo zřejmé, že pouze jeden speciální útvar nedokáže pokrýt rostoucí bezpečnostní rizika. Na základě této skutečnosti začaly vznikat Pořádkové jednotky při krajských ředitelstvích Policie ČR po celé republice, které měly podporovat činnost SPJ. Další Speciální pořádkové jednotky začaly vznikat až v době nedávno minulé, kdy do té doby, byly ve velké míře využívány právě již zmiňované Pořádkové jednotky. Na podporu SPJ Praha vznikly další dvě pořádkové jednotky, které získaly statut jednotek speciálních, kdy na speciální byla rovněž přejmenována jednotka pražská. Nové Speciální pořádkové jednotky (dále opět SPJ) byly zřízeny v Brně a Ostravě. Tím byla pokryta velká část naší republiky, kdy spolu s SPJ jsou využívány nadále i Pořádkové jednotky. Zřízením těchto dvou dalších jednotek se stabilizovala bezpečnostní situace v celé České republice.

Já osobně, jsem v PJ Severomoravského kraje sloužil více než dvanáct let ze své šestnáctileté praxe a byl jsem i u jejího vzniku, proto vím, že policista zařazený do PJ nemá takřikajíc „snadný život“. Jak již bylo uvedeno, policisté zařazení do PJ zde působí nad rámec

dalšího výkonu své služby. To znamená chodit pravidelně do služby, nad rámec toho se účastnit výcviků, které se plánují většinou do dnů, kdy má mít policista volno a následné nasazování do bezpečnostních opatření, které se vyskytnou. Jak víme, fotbalová utkání, koncerty nebo pochody extrémistů se konají většinou o víkendech. Pro policistu zařazeného do takového útvaru to znamená, že plánovat si víkend s rodinou je téměř nemožné. Můžu sám ze své zkušenosti říct, že se často stane, že policista má volno jeden víkend v měsíci, v průběhu fotbalové sezóny kolikrát jen jeden den. Není výjimkou, že naplánovaný víkend s rodinou zruší informace o nenadálé bezpečnostní akci, která je policistovi sdělena v páteční večer. Můžu říci, že příslušníci Pořádkových jednotek si zaslouží velké uznání a respekt. Málo kdo si dokáže představit, jaký je to pocit, když stojíte tváří v tvář rozlícenému davu, která na vás útočí kameny, láhvemi, tyčemi. Nikdo, kdo nezažil pocit, jaké je být oblečený třeba i deset hodin v neprodyšné kombinéze, pod kterou je policista obepnutý do platových a stejně tak jako u kombinézy neprodyšných ochranných prostředků na ruku, nohou a trupu a venkovní teplota je 30 stupňů celsia, a to má samozřejmě ještě hlavu chráněnou kuklou a přilbou, netuší jak je to náročné. Člověk jen cítí, jak mu po těle stékají proudy potu, který končí ve vysokých a opět neprodyšných goretexových botách. Nebylo nic zvláštního, že se během akce některému z kamarádů udělalo nevolno nebo i omdlel. I při takových vysokých teplotách je nutno přemýšlet, má-li se vůbec napít, protože jsem zažil mnoho situací, kdy při nasazení do akce a vyhocené situaci nebylo ani možné, po velice dlouhou dobu, vykonat základní lidskou potřebu. Při zásahu neustále přichází provokace ze strany davu, oděného do krátkých kalhot a triček, držících v ruce pivo nebo vodu: „*není vám v tom zima bengá zasraný*“? Pokud se policista rozhodl nepít, přicházela po ukončení opatření bolest hlavy z dehydratace. Pokud bych měl pokračovat ve výčtu úskalí této práce, bylo jich opravdu mnoho. Chtěl jsem jen nastínit, že policisté Pořádkových jednotek nemají snadnou práci. Jsou nasazováni do největších problémů, do prvních řad, vyslechnou si mnoho urážek jak od jedinců či skupin, proti kterým zakročují, tak často i od běžných občanů, kteří je uráží a častují vulgarismy, protože „*oni by zákrok provedli lépe*“.

7.2 ZÁKLADNÍ ROZDÍLY MEZI SPECIÁLNÍ POŘÁDKOVOU JEDNOTKOU A POŘÁDKOVOU JEDNOTKOU

Jak již bylo uvedeno výše, statut SPJ mají v naší republice pouze tři útvary, Praha, Brno, Ostrava. PJ vznikly na základě narůstajících rizikových akcí a podporu SPJ v těchto krajích:

- a) PJ KŘP Středočeského kraje,
- b) PJ KŘP Severočeského kraje,
- c) PJ KŘP Západočeského kraje,
- d) PJ KŘP Jihočeského kraje,
- e) PJ KŘP Východočeského kraje,
- f) PJ KŘP Severomoravského kraje,
- g) PJ KŘP hl. města Prahy.

Rozdíly mezi SPJ a PJ jsou následující:

SPJ:

- koncentrace policistů a prostředků pouze v jednom místě (objekt SPJ),
- profesionální výcvik zařazených policistů je na vysoké úrovni, systémově propojená činnost a spolupráce s dalšími složkami Policie, jako např. Služba kriminální policie a vyšetřování (SKPV), skupina cizinecké policie (SCP) apod.,
- spolupráce s městskými, popřípadě krajskými soudy při soudních jednáních obnášejících větší riziko (soudy s nebezpečnými organizovanými skupinami zvláště závažné trestné činnosti),
- spolupráce s organizacemi, které se nacházejí mimo resort Policie, kdy jde především o zajišťování bezpečnosti a pořádku při kulturních a společenských akcích většího rozsahu (riziková sportovní utkání, pochody a shromáždění levicových a pravicových extrémistů, kde se předpokládají projevy rasismu, velké koncerty atd.),
- úzká spolupráce s Českou národní bankou, kdy se jedná o převoz cenin,
- ochrana vytipovaných objektů,
- spolupráce s dalšími subjekty dle dohody.

PJ:

- policisté zařazení do PJ vykonávají činnost nad rámec svých povinností a pracovní činnosti. Dříve se jednalo o policisty ze základních policejních útvarů, tedy obvodních

- oddělení. V současné době jsou to policisté zařazeni na oddělení hlídkové služby (OHS) a nově vzniklých útvarů Pohotovostních a eskortních oddělení (PEO),
- policisté PJ vykonávají danou činnost zpravidla nad rámec své pracovní doby,
 - chybí častější a pravidelnější výcvik zařazených policistů,
 - veškerá technika často není na konkrétním útvaru, chybí koncentrace v jednom místě, podobné je to i u zařazených policistů (různá obvodní oddělení),
 - vybavení policistů ale především technika není na úrovni SPJ (je nižší),
 - spolupráce s dalšími policejními složkami není pravidelná a častá, stejně jako spolupráce s dalšími subjekty. (Koncepce Speciálních pořádkových jednotek, 2009)

7.3 PŮSOBNOST A ÚKOLY SPECIÁLNÍ POŘÁDKOVÉ JEDNOTKY A POŘÁDKOVÉ JEDNOTKY

SPJ a PJ plní své úkoly vždy v souladu se závazným pokynem policejního prezidenta. I vzhledem k výše uvedeným rozdílům však mají SPJ a PJ také společné pole působnosti. Nasazování jednotek závisí od dané a konkrétní bezpečnostní situace. Tak, jako má SPJ celorepublikovou působnost, vyžadují-li to okolnosti, jsou mimo svůj kraj vysílány i PJ. Nejdůležitějším aspektem je ochrana bezpečnosti osob a majetku občanů. Je-li narušen veřejný pořádek, což se stává při fotbalových utkáních a demonstracích různého druhu, provádí tyto jednotky bezprostřední opatření k jeho okamžité obnově. Mezi další významné úkoly patří součinnost v rámci záchranného integrovaného systému, například při pátracích akcích po uprchlých vězňích, nebezpečných pachatelích trestné činnosti, ale také při pátrání po pohřešovaných osobách, velmi často jde o staré spoluobčany nebo naopak děti. Dále sem patří již zmiňovaná opatření při sportovních, kulturních a společenských akcích, představující určité riziko s možností narušení veřejného pořádku. PJ a SPJ jsou rovněž k dispozici při zákrocích Útvaru rychlého nasazení a Zásahových jednotek, kdy náplní práce v takových situacích je „*krytí zad*“ těmito jednotkám. Nemohu opomenout uvést provádění eskort osob omezených na svobodě. Může jít o eskorty k soudům, do vazební věznice, do výkonu trestu odnětí svobody, k výslechům, zdravotním a psychiatrickým vyšetřením atd. Mimo převozu cenin pro ČNB jsou to také ozbrojené doprovody při převozu jaderného nebo jiného nebezpečného nákladu. SPJ provádí ostrahu důležitých zájmových objektů, PJ často monitorují a vyjíždí k objektům napojených na pult centrální ochrany, kdy se může jednat o budovy úřadů, benzínových čerpacích stanic, obchodních center, muzeí, kostelů apod. Není-li

bezpečnostní situace alarmující, posilují členové SPJ běžný výkon služby na obvodních odděleních PČR. (Koncepte Speciálních pořádkových jednotek, 2009).

7.4 SLOŽENÍ POŘÁDKOVÉ JEDNOTKY

Každý útvar či jednotka, ať již vojenská nebo policejní má svoji organizační strukturu. PJ nejsou výjimkou, proto si nyní představme její strukturu:

1) Vedoucí PJ

- a) stanoví a rozděluje úkoly pro své podřízené, i pro svého zástupce,
- b) je řídicím policistou, který odpovídá za své podřízené, za plnění zadaných úkolů, za akceschopnost jednotky a služební přípravu policistů zařazených do PJ,
- c) dává požadavky na spolupráci s psychologem, je-li ho potřeba pro některého z policistů,
- d) provádí systematickou kontrolu plnění zadaných úkolů, rovněž provádí kontrolu při výkonu služby u podřízených policistů,
- e) je-li oznámeno, že bude jednotka nasazena, provádí a zpracovává plány zákroků, rozhoduje o počtu nasazených policistů a techniky,
- f) rozhoduje o místě provedení případného zákroku, o taktice zákroku, o podpůrném zajištění přímo zakročujících policistů,
- g) má zodpovědnost za dodržování zákonnosti při veškerých zákrocích,
- h) po ukončení případného zákroku kontroluje stav použité techniky a materiálu, provádí společně se svým zástupcem vyhodnocení celé akce a seznámí s tím podřízené policisty,
- i) má plnou zodpovědnost za svěřený materiál a prostředky, kontroluje jejich údržbu, uložení a zabezpečení,
- j) zpracovává statistiky jednotky,
- k) zpracovává měsíční plány služeb a výcviků jednotky,
- l) plní další úkoly vyplývající z jeho funkce a pravomoci. (příloha č.1 k R Ř KŘP MS kraje č. 150/2010).

2) Zástupce vedoucího PJ

- a) v době nepřítomnosti zastupuje vedoucího PJ,

- b) dbá na plnění úkolů, které nařídil vedoucí popřípadě jiný nadřízený,
- c) provádí kontroly policistů při výcviku a při výkonu služby,
- d) podílí se na zpracování měsíčního plánu služeb a služební přípravy,
- e) společně s vedoucím rozhoduje při zákrocích pod jednotným velením,
- f) zadává požadavky na doplnění chybějícího nebo poškozeného materiálu,
- g) plní další úkoly dle vedoucího PJ. (příloha č.1 k R Ř KŘP MS kraje č. 150/2010).

3) Psycholog

- a) podílí se na výběru uchazečů do PJ, doporučuje zařazení do skupin a funkcí, např. doporučuje zařazení do funkce instruktora, velitele družstva atd.,
- b) podílí se na psychologickém výcviku policistů,
- c) snaží se spoluvytvářet příznivé pracovní klima v jednotce,
- d) zajišťuje krizovou intervenci policistů, kteří se účastnili psychicky náročného zákroku,
- e) provádí semináře a besedy pro policisty,
- f) plní další úkoly, dle svého služebního zařazení. (příloha č.1 k R Ř KŘP MS kraje č. 150/2010).

4) Velitelé družstev

- a) řídí činnost policistů v družstvu,
- b) po ukončení akce nebo výkonu služby vyhodnotí činnost družstva, získá poznatky a postřehy podřízených policistů a tyto předá vedoucímu nebo jeho zástupci,
- c) podílí se na hodnocení jednotlivých policistů, shromažďuje informace o jejich činnosti, provádí kontrolu výkonu jejich služby, poznatky předává vedoucímu nebo zástupci,
- d) plní další úkoly vyplývající z jeho služebního zařazení. (příloha č.1 k R Ř KŘP MS kraje č. 150/2010).

5) Instruktor

- a) řídí a organizuje a zpracovává metodiku výcviku policistů PJ, dohlíží na fyzickou a taktickou připravenost celé jednotky, odpovídá za průběh výcviku, organizuje fyzické prověrky a testové baterie,
- b) spolupodílí se na přípravě a taktice případného zákroku,

- c) proškoluje policisty při manipulaci s ochrannými prostředky, manipulaci se zbraní a technickými prostředky a dalšími služebními pomůckami, charakteristickými pro použití v PJ,
 - d) účastní se specializovaných kurzů a seminářů pro instruktory PJ, kurzů pořádaných integrovaným záchranným systémem, zvyšuje si svoji odbornost a kvalifikaci,
 - e) plní další úkoly dle svého služebního zařazení.
- (příloha č.1 k R Ř KŘP MS kraje č. 150/2010)

6) Policisté zařazení do PJ

- a) plní úkoly a rozkazy vedoucího jednotky, jeho zástupce a velitele družstva,
- b) plní stanovené úkoly při bezpečnostních akcích a při běžném výkonu služby,
- c) zvyšuje si svoji odbornou kvalifikaci, své znalosti a dovednosti, rozvíjí své profesionální kvality, zvyšuje svoji fyzickou kondici,
- d) odpovědně a hospodárně využívá svěřené služební prostředky a materiál, dbá o svoji výzbroj a výstroj,
- e) plní další úkoly dle svého služebního zařazení. (příloha č.1 k R Ř KŘP MS kraje č. 150/2010).

7.5 TYPY A FUNKCE DRUŽSTEV V POŘÁDKOVÉ JEDNOTCE

V každé pořádkové nebo speciální pořádkové jednotce jsou policisté rozděleni do různých typů družstev dle své výkonnosti, fyzické zdatnosti, psychických předpokladů ale i podle svých zkušeností. Rozdělení do družstev má svá přísná kritéria a pravidla. O tom, kam bude policista zařazen, rozhoduje vedoucí jednotky společně se svým zástupcem po konzultaci a doporučení psychologa a instruktora. Každé z družstev představuje určitá specifika ve své činnosti a policista musí mít jisté vlohy a předpoklady pro zařazení do určitého družstva. V pořádkových jednotkách máme následující typy družstev:

1) Zásahová družstva PJ

Zásahová družstva jsou základní silou PJ. Jsou nasazovány do přímého kontaktu s osobami, které páchají protiprávní jednání. Provádí zákroky proti demonstrantům a fanouškům a další činnosti, které vyplývají z dané bezpečnostní situace.

2) Operativní družstva PJ

Cílem a funkcí operativních družstev je monitorování určité situace nebo problému. Další činností je vyhledávání a označování pachatelů trestné činnosti např. v nepřehledném davu. Členové operativních družstev se většinou pohybují v civilním oděvu v davu, jsou ve spojení s vedoucím jednotky, popřípadě jeho zástupcem. V případě nutnosti, po vyhodnocení situace a nezbytnosti provedení zákroku mohou po prokázání se k příslušnosti policie sami zákrok provést.

3) Eskortní družstva PJ

Eskortní družstva jsou určena k eskortování zadržených, zajištěných nebo jinak na osobní svobodě omezených osob. Před provedením eskorty využijí svého oprávnění dle zákona a provedou prohlídku, zda u sebe osoba nemá zbraň nebo jiný nebezpečný předmět, kterým by mohla ohrozit život a zdraví policistů. Odeberou osobě též věci, které byly spojeny s jejím protiprávním jednáním. Po provedení prohlídky eskortují tyto osoby na předem určená místa, kde, kde je předají dalším policistům, kteří provedou další úkony (zpravidla jsou to policisté kriminální policie a vyšetřování).

4) Technická družstva PJ

Technická družstva jsou tvořena policisty s určitou kvalifikací pro druh této činnosti.

Patří sem:

- a) řidiči,
- b) zdravotníci,
- c) hasiči,
- d) dokumentaristé.
- f) logistické zabezpečení (příloha č.1 k R Ř KŘP MS kraje č. 150/2010).

7.6 VÝSTROJ, VÝZBROJ A VYBAVENÍ POŘÁDKOVÉ JEDNOTKY

Jestliže má být policie v boji proti protiprávnímu jednání fanoušků či extrémistů úspěšná, je nutné její vybavení ochrannými a výstrojnými součástkami, v neposlední řadě je rovněž důležité technické zázemí. Rád bych proto nyní představil vybavení pořádkových jednotek.

1) Vybavení policisty PJ

Protiúderová přilba s příslušenstvím, ochranná plynová maska na ochrannou přilbu s rychloupínáním, brašna na ochrannou masku, filtry k masce, protiúderový komplet, ohnivzdorné boty, ohnivzdorná kombinéza, ohnivzdorná kukla, ohnivzdorné protiúderové rukavice, ohnivzdorné termo prádlo, nylonové taktické pouzdro na pistolí, tonfa a závěs na tonfu, teleskopický obušek, tekutá střela (slzný sprej), taktická a reflexní vesta, pouta a jednorázová pouta, lékárnička, svítilna, útočný nůž včetně pouzdra, balistická vesta (neprůstřelná vesta, která chrání i proti útoku nožem), přilba s balistickým hledím, protistřepinové brýle, osobní hasicí přístroj, dalekohled, batoh na osobní potřeby, picí vak (camelbag).

2) Vybavení hasičů a zdravotníků

Hasičský oděv, hasičská přilba s ochrannou maskou, speciální rukavice, nehořlavá deka, přenosný hasicí přístroj, náhradní hasicí směs do přenosného hasicího přístroje. Zdravotní brašna s obvazovým a dalším materiálem, voda na výplach očí, sprej na dekontaminaci od CS látky, popáleninový balíček (prostředek při termickém popálení), transportní skládací nosítka.

3) Speciální technické a ochranné vybavení

Zásahové výbušky typu P 1 a P 2, ruční slzný granát RGSL, dýmovnice DA – 25, ruční vrhač slzotvorných prostředků včetně střeliva, velký a malý ochranný štít, balistický štít, akumulátorová svítilna s velkou svítivostí, signální pistole, kovové nášlapné zábrany, přenosná elektrocentrála, osvětlovací souprava, elektrická kotoučová rozbrušovačka, ochranná přilba s krytem k rozbrušovačce, mečová aku pila s příslušenstvím, motorová pila, ochranná přilba k motorové pile s krytem, kovové skládací žebříky, ocelová lana, textilní lana, startovací kabely, ženižní nářadí (krumpáč, sekyry, lopaty atd.), plastové kanystry, přenosné dopravní kužele a značky a další vybavení jako kladiva, nůžky, kleště apod.

4) Prostředky spojení a dokumentace

Radiostanice Matra s příslušenstvím, radiostanice vozidlová s příslušenstvím, radiostanice SMART s příslušenstvím, nabíječky na radiostanice, náhlavní souprava k radiostanicím Matra pro volné použití i použití v protiúderové přilbě, GPS přijímače pro vozidlové radiostanice, GPS ruční, megafon, digitální kamera, digitální fotoaparát, DVD

rekordér s HDD, miniaturní kamera s digitálním záznamem obrazu a zvuku, souprava pro bezdrátový přenos videosignálu z kamery do záznamového vozidla, notebook LCD, záznamové dokumentační vozidlo, GPS navigace ruční a vozidlová, rozhlasové zařízení k vydávání výzev.

5) Služební dopravní prostředky

Autobus do 30 osob, autobus nad 30 osob, mikrobus pro 9 osob, vozidla Ford Transit, VW Transit, velitelská vozidla, Avia (tzv. komůrka pro přepravu osob omezených na osobní svobodě), vodní stříkač (pouze SPJ), sanitní vozidlo, osvětlovací vozidlo, technické vozidlo, obrněné kolové vozidlo (pouze SPJ), přívěs se sociálním zařízením, proviantní vozidlo. (příloha č. 2 k ZPPP č. 10/2009).

Výčtem vybavení - výzbrojí a výstrojí bych rád ukončil tuto část své diplomové práce. V této části, která se zabývala pojmem davu, pokračovala problematikou fotbalových fanoušků, extremismu a policií, jsem chtěl představit veškeré aspekty, které se dané problematiky týkají. Chtěl jsem představit ty, kteří ve svém přesvědčení konají protiprávně a ty, kteří proti protiprávnímu jednání bojují a snaží se jej v co největší míře eliminovat. V následující části jsem formou standardizovaných rozhovorů, tedy rozhovorů s předem danými otázkami, vyzpovídal příslušníky Pořádkové jednotky Olomouc. Jelikož jde o mé bývalé kolegy, volil jsem při výběru ty, dle mého názoru nejzkušenější, kteří absolvovali velké množství nejrůznějších akcí, ať už při opatřeních při fotbalových utkáních, nebo při pochodech extremistů.

8 CÍL A METODA VÝZKUMU

Cílem výzkumu je specifický pohled na divácké násilí a extremismus. Když říkám specifický pohled, mám na mysli pohled jedinců, kteří uvedené aspekty vidí z jiné perspektivy než občan, který takovéto dění vidí pouze zpozzdálí nebo zprostředkovaně z médií apod. Policisté PJ tento pohled bezesporu mají. Jsou vždy v centru dění, v první linii, dá-li se to tak říct. Ve své profesy zažívají, ve střetu s rozběsněným davem, naprosto odlišné emoce, než lidé, kteří je pozorují např. při zákroku, který vidí pouze v televizním přenosu. Jsem přesvědčen, že jsou schopni vyhodnotit problém více do hloubky a především ze svého profesního hlediska. Kromě pohledu policistů na problematiku mě velmi zajímalo, jak dotazovaní vnímají, zda se vyskytuje extremismus v našich fotbalových ochozech, mezi fanoušky.

Jako metodu výzkumu jsem zvolil výzkum kvalitativní, a to formou standardizovaných rozhovorů. Jak již bylo uvedeno, jedná se o rozhovory s předem pečlivě sestavených otázek, které byly položeny všem policistům. Veškeré otázky byly samozřejmě zaměřeny na problematiku diváckého násilí a extremismu.

8.1 ORGANIZACE A PŘÍPRAVA VÝZKUMU

Vzhledem ke svým dlouholetým zkušenostem, kdy jsem se jako příslušník PJ zúčastnil mnoha akcí a opatření, jsem si předem připravoval otázky, které by k dané tématice byly nejvhodnější a nejvýstižnější. Často jsem je měnil, doplňoval, opravoval, vracel se k jejich původnímu znění. To vše proto, aby otázky byly, jak jsem již uvedl nejvýstižnější. Velkou výhodou byla znalost bývalých kolegů a také jejich ochota věnovat mé práci jejich čas. O tom jsem ovšem nepochyboval, protože jako bývalí „spolubojovníci“ jsme toho spolu mnoho prožili, byli v nebezpečných a kritických situacích, ve kterých jsme se museli spolehnout jeden na druhého, krýt si záda. Často jsem zachraňoval kamaráda z davu, který ho pohltit a často zachránil některý z kolegů mě. Vzniklo tak pouto, kamarádství a důvěra. Přesně mi to připomínalo slova E. M. Remarqua, německého spisovatele, který patří k mým nejoblíbenějším. Ten ve svých knihách popisoval důvěru a kamarádství mezi německými vojáky, sděloval, že ve vyhrocených a nebezpečných situacích, kdy se musíte spolehnout na druhu vedle sebe, vzniká pouto, které nikde jinde a tak pevně nevznikne. I když policisté PJ ve válečném stavu nejsou, rozlícený dav často bojiště připomíná.

8.2 ROZHOVORY S PŘÍSLUŠNÍKY POŘÁDKOVÉ JEDNOTKY OLOMOUC

8.2.1 Rozhovor č. 1

Můžeš se prosím v krátkosti představit a uvést, kolik je Ti let?

Jak Davčo víš, jsem Luboš P. Jen si dělám srandu, vím, že tím musíš začít (smích). Mám 37 let, ženu a kluka, bude mít co nevidět 4 roky.

Jak dlouho sloužíš u Policie a kolik let z toho v PJ?

U Policie jsem 15 let, takže od roku 1999. No, pěkně to letí co? Jestli si dobře pamatuju, tak PJ zrovna v té době vznikala. Ani přesně nevím, však víš. Vznikalo to z ničeho, tak se dá ten počátek pořádkové těžko určit. Ale jo, tak nějak by to mohlo být. Já tam šel hned po škole, někdy v roce 2001. Takže nějakých 13 let.

Luboši, jaký je Tvůj názor na divácké násilí a na fanoušky vůbec?

Tak ten mám jednoznačný. Jsem na ně alergický, ale předpokládám, že samozřejmě bavíme o našich „oblíbených“ (smích). Lidi co jdou na fotbal a baví je, to víš, že mi nevadí. Pokud se mám vyjádřit o těch volech, kvůli kterým chodíme do práce, tak to je jiný. Naprosto nerozumím tomu, jak může jít někdo na fotbal, ožrat se, udělat bordel a jít domů. Kolikrát se ožerou tak, že z fotbalu stejně nic nemají, nebo je tam ani nepustí. Prostě trávit takhle víkendy, to musí být zábava. Co bysme mi dali za volný víkend s rodinou a místo toho musíme jít do práce skrz takový blbce. Však to znáš. A to divácký násilí, co na to mám říct. Nepochopil jsem ho stejně, jako ty blbce (fanoušky).

Změnili se nějak fanoušci za těch 13 let, co jsi v PJ?

Ty, ani nevím. Spíš jsem změnil pohled já na ně, protože jsem starší a Ti „sopláci“, co nám nadávají do blbců, jsou v tomto ohledu pořád mladší. Ale myslím si, že na fotbal chodí dělat binec čím dál tím mladší kluci. Zajímalo by mě, co na to jejich rodiče, jestli vůbec ví, kde děcko mají.

Zakročoval jsi někdy proti zahraničním fanouškům a myslíš, že se od těch našich liší?

Co si pamatuju, tak proti Polákům. Dvakrát, teda myslím, že dvakrát, když hráli tady v Olmiku se Sigmou, nebo když přijeli s Baníkem. Větší „vylízance“ neznám. Však víš, co je to zač. S těma našima se to nedá vůbec srovnat. To jsou proti nim slečinky co? Těm je fakt jedno, jestli jim někdo rozbije palici, a hlavně, podle mě v ní stejně nic nemají. S těma fakt není sranda, a když přijedou, je to mazec.

Jaký klub u nás má podle Tebe nejhorší a nejagresivnější fanoušky?

Asi Baník. Ale Brno a Sparta, to je taky děs. Ale ten Baník bude asi nejhorší. Hlavně proto, že k nám jich přijede vždycky nejvíc.

Jak se díváš na to, že Policie nebývá při utkáních na stadionech?

Nerozumím tomu. Stejně musíme být v práci, doprovázíme je z vlaku na stadion. Myslím si, že je to blbost. Nevím, kdo to vymyslel, ale je to nesmysl. Stejně tam většinou nakonec jdeme. Kdybysme tam byli od začátku, tak by byli víc v klidu. Ale těžko říct.

Myslíš, že jsou mezi fanoušky extremisté?

Jasně. A kdyby jenom mezi nima, však víš, jakou tu máme sestavu v pořadatelské službě. To jeden nepochopí. Ale mezi fanouškama jich je. Vždyť je známe, aspoň ty naše.

Je rozdíl mezi násilnostmi na stadionech a při pochodech extremistů? Účastní se těchto akcí stejní jedinci?

No je jda. Vezmi si třeba X,Y,Z (nemohu uvádět jména, jelikož jde o ochranu osobních dat, proto jsem je pojmenoval písmeny X,Y,Z). Ti jsou všude. A to nejsou jediní. Mým odhadem půlka našich radikálních fanoušků jezdí na srazy Dělnické strany, pochody a tak. Takže jich tam je dost. A rozdíl, ten moc nevidím.

Byl jsi někdy při zákroku zraněný?

Stejně tak jako ty (smích). Občas nějaká ta bolístka je. Někdy loni v říjnu jsem dostal kopanec do hlavy, to už jsi byl na kriminálce. A to jsem předtím spadnul. Zaplať pánbůh za ty helmy. Sice ji na hlavě nesnáším, ale tentokrát jsem za ni byl fakt vděčný Davo.

Jak vidíš situaci s fanoušky a extremisty do budoucna?

Pokud někdo neudělá líp zákony, tak blbě. Ty postihy nejsou odpovídající a hlavně je fakt špatná naše legislativa.

Luboši, děkuji za rozhovor.

8.2.2 Rozhovor č. 2

Můžeš se prosím v krátkosti představit a uvést, kolik je Ti let?

Jsem Jirka P. a mám 44 let. Mám dospělou dceru, jsem už dlouho rozvedený a znovu ženit se nehodlám, jednou mi to stačilo.

Jak dlouho sloužíš u Policie a kolik let z toho v PJ?

U Policie jsem už pěkně dlouho, podle toho taky vypadám. Teď nevím, jestli se nepletu, ale mám pocit, že sloužím 23 let. Jak víš, byl jsem na třech misích za Policii, v Afgánistánu, Libérii a Kirgistán. To mě na mládí taky nepřidalo, ale vydělal jsem si peníze, a myslím, že

byli zasloužené. V PJ jsem taky dlouho, myslím, že co vznikala. Vlastně jak jsem se vrátil z mise. No, bude to tak těch 12 let.

Jaký je Tvůj názor na divácké násilí a na fanoušky vůbec?

Shrnul bych to v jedno. Mě fotbal nebaví a tím, že mě nebaví a musím na něho chodit kvůli tomu, že na něho chodí tupci, tak k nim mám prostě averzi. Prostě tomu nerozumím, co je to za smysl života, jezdit s bandou dalších tupců po stadionech dělat binec a jet domů. Já bych fotbal zakázal, byl by klid, ušetřili bychom peníze vyhozené za opatření a mohli bychom dělat jinou, smysluplnější policejní práci. Nebo jít na pivo a mít volno, to by bylo asi ještě lepší.

Změnili se nějak fanoušci za těch 12 let, co jsi v PJ?

Jsou čím dál tím drzejší, protože naše zákony jim umožňují dělat si skoro všechno, co chtějí. A taky naše vedení, to tam Davo klidně napiš, jim svojí častou nerozhodností vychází vlastě vstříc. Když nikdo není schopný, když začnou dělat bordel, zavelet abychom tam mohli vlítnout a zpacifikovat je, tak to je smutný a štve mě to. Takže fanoušci se změnilo proto, protože se u nás nedrží zkrátka, a když vidí, co všechno jim projde, tak to samozřejmě udělají znovu.

Zakročoval jsi někdy proti zahraničním fanouškům a myslíš, že se od těch našich liší?

Většinou proti Polákům. K ničemu jinému jsme se jinak moc nedostali. Ale pokud si dobře vzpomínám, tak tady kdysi dělali bordel Němci. Bylo jich tady dost. Jo, Dortmund to byl. Hrál se zase nějaký ten pohár. Ale Poláci, hele, já se raději nebudu vyjadřovat, to by si tam ani nemohl napsat. Nebo slušněji, jsou to idioti, jaký svět neviděl. Pokud bych je měl srovnat s našima, tak si vzpomeň, když tu hrál Krakow nebo kdo to byl, tak naši ani nevylezli, protože z nich byli, no slušně, podělaní. Takže ty naše „hrdiny“ co si hrají na tvrďáky, nemůžeme vůbec srovnávat. To jsou ořezávátka.

Jaký klub u nás má podle Tebe nejhorší a nejagresivnější fanoušky?

Baník.

Jak se díváš na to, že Policie nebývá při utkáních na stadionech?

To je přesně o tom, o čem jsem už mluvil. Naše zákony, které stojí za prd a různá interní nařízení a tak. Kdysi, když jsme tam byli s nimi, tak takový binec nedělali. Ale když ti vedení řekne, že je svou přítomností provokujeme, tak to by jeden brečel. Ono je asi fakt rozumnější, když rozbijou půl stadionu, klub to dostane z pojistky zpátky a v novinách napíšu, že k ničemu nedošlo a policie a pořadatelé nemuseli zakročovat. Naše vedení pak dostane odměny, protože se nic nestalo, nám lidi nadávají, kde jsme byli, když to tam demolovali a mi vypadáme jako blbci.

Myslíš, že jsou mezi fanoušky extremisté?

Jasně že jo.

Je rozdíl mezi násilnostmi na stadionech a při pochodech extremistů? Účastní se těchto akcí stejní jedinci?

Já bych rozdíl viděl v tom, že na stadionu to je pro nás horší kvůli zákroku. Víš jak je to na tribunách. V ulicích nebo otevřeném prostoru je to pro nás prostě lepší. Ale ty pochody jsou v poslední době, teda ty, co byli celkem v klidu a nic moc se neděje. No jo, když jich taky někdy přijede jen dvacet (smích). A fanoušky tam samozřejmě máme, takže jestli chápu otázku dobře, tak náckové chodí na fotbal i na pochody. Ale připadá mě, že jich ubývá, ale možná se mi to jen zdá.

Byl jsi někdy při zákroku zraněný?

Já už ani nevím, myslím, že ne. Takhle, na neschopence jsem kvůli nějakému zranění nebyl.

Jak vidíš situaci s fanoušky a extremisty do budoucna?

Špatně, protože se s tím u nás nic nedělá. A hlavně to je neodstranitelný problém nejen u nás ale všude ve světě. Dá se to nějakým způsobem eliminovat, ale tihle lidi tu budou pořád. Fotbal v tom má bohužel tradici a extrémistů bude přibývat. Hlavně těch mladších. Myslím, že s tím bude v budoucnu hodně problémů. Ale to bych se asi opakoval, protože bych se vracel ke špatným zákonům a to už jsme probrali, že jo (smích).

Díky za rozhovor.

8.2.3 Rozhovor č. 3

Můžeš se prosím v krátkosti představit a uvést, kolik je Ti let?

Karel H. Jsem z Olomouce a je mě 37 let. Jsem ženatý a mám dvě dcery, puberťačky, tak si s nimi teď užívám svoje (smích).

Jak dlouho sloužíš u Policie a kolik let z toho v PJ?

U Policie sloužím od roku 2000, takže začínám 14 rok. Sloužím tedy 13 let. Do PJ jsem byl zařazený hned po škole, v roce 2002. Na obvodě (obvodní oddělení) jsem nebyl, takže to tak nějak souhlasí. Tak v PJ budu už 12 let.

Jaký je Tvůj názor na divácké násilí a na fanoušky vůbec?

Tak asi jako každý policajt a hlavně my, co s nimi trávíme půlku svého života. Nechápu, jak to někoho může bavit. Já se osobně těším na každý volný víkend, kterých bohužel není moc, těším se, že si někde zajdu s holkama (Karel H. má dvě dcery) a někdo to tráví s bandou magorů na fotbale. Fanoušky nechápu vůbec, ale kolikrát mezi nimi jsou staří fotři, kteří

podle mě mají děcka, a to už vůbec nechápu, že lítají po všech možných čertech, místo aby byli doma. V tom ještě horším případě vezmou děcka na fotbal, do kotle, a na to už není co říct.

Změnili se nějak fanoušci za těch 12 let, co jsi v PJ?

Myslím si, že dřív se proti nim víc zakročovalo a tolik si nedovolovali. Ale celkově si myslím, že se chováním nijak nezměnili, jen jako by nastoupila jiná generace, protože ty obličej, co jsem znal, ale i ty co sem jezdili, se hodně vyměnili. Takže z mého pohledu změna v tom, že jezdí mladší generace, ale chování mají pořád stejný. To spíš ta dřívější garda z nás měla větší respekt, protože si nemohli dělat, co chtěli a dostali přes hubu, když si to zasloužili. Dneska se všichni bojí něco udělat, zavelet, aby neměl průšvih. A to je špatně samozřejmě. Takže jací jsou fanoušci, za to si vlastně můžeme mi sami. Tedy ne mi dole, ale ti nahoře. Pokud si budou moct dělat skoro všechno, co chtějí, tak nám za pár let totálně přerostou přes hlavu a už s nima nikdo nic nenadělá. A toho se u Policie už nechci dožít, to už doufám budu v civilu.

Zakročoval jsi někdy proti zahraničním fanouškům a myslíš, že se od těch našich liší?

Ti naši nejsou tak hrozní, když to mám srovnat třeba s Polákama. To jsou fakt magoři. Proti jiným jsem myslím nikdy nezakročoval.

Jaký klub u nás má podle Tebe nejhorší a nejagresivnější fanoušky?

Sparta, Baník a Bohemka.

Jak se díváš na to, že Policie nebývá při utkáních na stadionech?

Víš, jak jsme kvůli tomu vždycky nadávali. Poslali nás na ně, až bylo pozdě nebo vůbec, takže pokud mám odpovědět stručně a jasně, tak to je chyba. A mně je ve finále úplně jedno, jestli mrznu nebo je mě horko na stadionu nebo se mačkám jako sardinka v těch šílených autech co máme.

Myslíš, že jsou mezi fanoušky extremisté?

Jsou, jednak ty olomoucký známe a víme o nich, a co se týká ostatních klubů nevím, ale podle mě určitě. Hlavně v těch tvrdých jádrech, co si domlouvají rvačky. Tam jich je hodně, mluvím tedy o těch našich. Co si pamatuju, podle kérek (tetování), byli hodně mezi Brňákama.

Je rozdíl mezi násilnostmi na stadionech a při pochodech extremistů? Účastní se těchto akcí stejní jedinci?

No úplně stejní ne. Tedy mám na mysli, ne všichni, ale někteří chodí. Viděl jsem lidi z našeho olomouckého kotle na pochodech v Přerově a kdysi i v Brně. Byli celkem dost překvapení,

když nás v tom Brně viděli, pamatuješ (smích). Jinak násilnosti jsou pro mě vždycky jen násilnosti, ať už na stadionu nebo někde jinde. Nevidím v tom rozdíl.

Byl jsi někdy při zákroku zraněný?

Párkrát na Baníku jsem dostal flaškou nebo tenkrát i fošnou. Nikdy, ale naštěstí ne tak, abych skončil v nemocnici.

Jak vidíš situaci s fanoušky a extremisty do budoucna?

Rozhodně kvůli nim budeme do práce chodit pořád, protože pochody budou v jednom kuse a fotbal, o tom je škoda mluvit. Tak asi jak to vidí všichni. Bylo to, je to a bude to problém. Kdyby pravičákům ty pochody zakazovaly, bylo by hned o nějakou práci míň, nebo důvod zakročit, když to bude nepovolené shromáždění. Ale my jsme tak loajální ke všemu, že na to jednou dojedeme. Takže situaci do budoucna optimisticky nevidím.

Děkuji za rozhovor.

8.2.4 Rozhovor č. 4

Můžeš se prosím v krátkosti představit a uvést, kolik je Ti let?

Jsem Michal Ž, bydlím ve Velké Bystřici, jsem ženatý, žena pracuje taky u policie, teď je ale na mateřské, mám jeden a půl ročního kluka, Františka a je mě 38 let.

Jak dlouho sloužíš u Policie a kolik let z toho v PJ?

No, já si to teď přesně nevybavím, protože jak víš, na nějaký čas jsem od policie odešel a byl u vojenské policie v Prostějově, také jsem byl na misi v Afganistánu. Fakt to mám teď domotané. Mám pocit, že jsem k policii nastoupil v roce 2000, byl jsem tady tak pět let, šel na tři roky k vojenské policii a potom se zase vrátil zpátky. Ale úplně přesně ti to neřeknu, snad to není tak důležité. Pokud mám počítat i službu u vojenské policie, tak sloužím 15 rok. V PJ s přerušením, můžu být asi 9 let.

Jaký je Tvůj názor na divácké násilí a na fanoušky vůbec?

Asi podobný jako názor většiny normálních lidí. Já jsem fotbal hrával i s bráchou celkem na vysoké úrovni a mám fotbal rád, ale sám jsem zažil a vím, jaké se dějí prasárny uvnitř klubů, machinace a tak podobně. Ale to je skoro v každém sportu. A je mě hrozně líto, že se kolem fotbalu točí taková sorta lidí, kteří staví tento sport do pozice, že je to sport problémový. Člověk občas slyší, že se diváci porvali na hokeji nebo kdysi na basketu, to bylo, ale myslím v Chorvatsku, a to jsou horké hlavy, nebo někde jinde, ale to jsou výjimky, kdežto u fotbalu je to bohužel průvodní jev, a nikdo to už ani nebere jako něco výjimečného. Mám pocit, že už to

i lidi berou jako samozřejmost, že se na fotbale fanoušci rvou. A to je smutný. Takže fotbal mám rád, fanoušky, tedy ty, co dělají bordel, tak ty už ne.

Změnili se nějak fanoušci za těch 9 let, co jsi v PJ?

Davo, ani ne, nebo myslíš, že jo? Vlastně to mám odpovídat já, že jo (smích)? Já nějaký výrazný rozdíl nevidím. Těch 9 let poslouchám ty stejný hloupý kecy, nadávání, ty stejný hloupý popěvky a debilní skandování, který mě už leze krkem. Oni vlastně za tu dobu nevymysleli nic nového ani v tom fandění, pořád je to stejný. Tak je vlastně vidět, že se nic nezměnilo, pořád to jsou stejní blbci.

Zakročoval jsi někdy proti zahraničním fanouškům a myslíš, že se od těch našich liší?

Co si pamatuju tak jen proti Polákům co jezdí s Baníkem, to jsou blázni. A občas přijeli s Brnem Slováci, mají nějakou tu družbu se Slovanem Bratislava. To si pamatuju, že když jsem tam s jedním mluvil, tak mi říkal, že to, co si můžou dovolit tady, to by jim na Slovensku neprošlo. Tam se s nima těžkooděnci nepárou. Ten kluk říkal, že dají jen jednu výzvu, a když neposlechnou, jdou policajti do nich. Tak mě sakra řekni, proč to nejde u nás? Proč se tady všichni bojí zavelet a jsou připosraní? Pak to u nás tak vypadá. Takže Poláci Davo, to víš, že je jiná liga, idioti, a Slováci byli tenkrát drzí hlavně proto, protože zjistili, že se jim tu vlastně nic nestane.

Jaký klub u nás má podle Tebe nejhorší a nejagresivnější fanoušky?

Pořád si myslím, že Ostrava. Ono jich je víc, ale Baník asi nejvíc. Ta jejich mentalita, to je něco. Třeba Spartani, když se s některýma bavíš, tak vidíš náznak inteligence, tedy občas, ale u těch chacharů, tam jsem nenašel fakt nic.

Jak se díváš na to, že Policie nebývá při utkáních na stadionech?

Je to blbost a víme to všichni. Ale když nám to vedení vysvětlilo tak, že je svou přítomností zbytečně provokujeme, tak no comment.

Myslíš, že jsou mezi fanoušky extremisté?

Skoro všichni. Když nepočítám ty patnáctiletý cucáky, ale ti k tomu dospějí taky.

Je rozdíl mezi násilnostmi na stadionech a při pochodech extremistů? Účastní se těchto akcí stejní jedinci?

Pro mě je jedno, jestli od sebe rozháním fanoušky třeba Olomouce a Sparty, nebo od sebe odtrhávám pravičáky a levičáky. A jestli máš na mysli, jestli na srazy a pochody chodí lidi z kotle, tak to určitě. Vždyť kolikrát jsme je už na pochodech viděli.

Byl jsi někdy při zákroku zraněný?

Párkrát jsem se nadýchal slzáku (slzný plyn). Dávám na sebe pozor, teď ještě větší kvůli Fandovi, tak musím zaklepat, že nikdy nic vážného.

Jak vidíš situaci s fanoušky a extremisty do budoucna?

Jelikož u nás proto nikdo nic moc nedělá, a to už řadu let, tak si myslím, že to žádná sláva nebude. Pokud se nezpřísní tresty, nebyde nesmyslné administrativy, tak možná někdy. Ale kdy, toť otázka. Pokud pro tento stát bude výhodnější posílat do práce víkend co víkend stovky nebo i tisíce policajtů místo toho, aby se zpřísnili postihy a zákony...(mávnutí rukou). Uvidíme.

Děkuji za rozhovor.

8.2.5 Rozhovor č. 5

Můžeš se prosím v krátkosti představit a uvést, kolik je Ti let?

Ahoj, jmenuji se Marian G., mám 39 let, bydlím v Mariánském Údolí. Jsem ženatý, mám dvě děti, kluka a holku.

Jak dlouho sloužíš u Policie a kolik let z toho v PJ?

U Policie sloužím 18 let. Kromě policejní školy jsem byl tři roky na obvodním oddělení, když vznikla OHS (oddělení hlídkové služby), šel jsem tam. Takže v PJ jsem od jejího založení, a ta začala postupně vznikat tak kolem roku 2000, přesně už nevím. Takže asi 14 let. V PJ jsem velitelem družstva.

Jaký je Tvůj názor na divácké násilí a na fanoušky vůbec?

Na fotbalech jsem toho v PJ prožil hrozně moc. Sám jsem kdysi hrával za Sigmu. Víím, že Ti do rozhovoru nesmím mluvit moc sprostě, ale fanoušek, kterého fotbal ani nezajímá, jde se porvat s druhýma fanouškama nebo s náma, to je slušně řečeno blbec, a já tyhle blbe nechápu. Kdysi jsem chtěl se synem chodit na fotbal, bral jsem ho na Sigmu. Jen na zápasy, které nebyly rizikové, aby se mu nic nestalo, ale i tak si vyslechnul tolik sprostých slov a nadávek, že to potom doma opakoval a ptal se mě, co to znamená. Tak jsem ho na fotbal přestal brávat. Oni ho to sice později naučí spolužáci ve škole, ale nechci tomu nijak přidávat. Takže si vezmi, kolik tatíků, by chtělo vzít syna sebou na fotbal a udělat si hezké odpoledne a většina těch rozumných se na to raději vykašle, protože jim vadí ty věci co mě. Tak se ptám, je tady fotbal pro ty pitomečky? A slušní lidi aby seděli s dětma raději doma? Tohle mě fakt štve, takže fanoušků mám plný zuby, jako všichni co jsou v PJ a musí s nimi trávit víkendy.

Změnili se nějak fanoušci za těch 14 let, co jsi v PJ?

Ani bych neřekl. Jen jsou drzejší a mladší.

Zakročoval jsi někdy proti zahraničním fanouškům a myslíš, že se od těch našich liší?

Proti Polákům nejčastěji, co se týká těch zahraničních. Jednou tu byl Dortmund, tenkrát jich přijelo taky hodně a byli celkem drsní, ale zvládlo se to. Ti Poláci jsou asi největší paka. Jiní zahraniční mě nenapadají, taky ani nemůže, když se Sigma nedostane do žádného evropského poháru. Ale to je asi dobře. Nedokážu si představit, co by se dělo, kdyby sem přijela třeba Chelsea nebo jiný anglický klub a naklusala s nima třeba tisícovka jejich fanoušků. Nebo i víc. Mám pocit, že to by byl fofr. Takže raději ať dál hrají ve středu tabulky a my máme klid.

Jaký klub u nás má podle Tebe nejhorší a nejagresivnější fanoušky?

Baník.

Jak se díváš na to, že Policie nebývá při utkáních na stadionech?

Mně to vadí hlavně v tom, že když bylo všechno v klidu a my jsme bývali na stadiónu, tak jsem viděl aspoň fotbal. Teď do práce stejně musíme, mačkáme se v autech a nevidím nic. Ale ty to myslíš určit z jiného hlediska. I z toho je to podle mě špatně. Když se něco semele, pořadatelé to ve většině případů stejně nezvládají a nakonec tam jdeme zase my. Takže v čem je rozdíl? Jen v tom, že tam přijdeme pozdě.

Myslíš, že jsou mezi fanoušky extremisté?

Ti radikální, to jsou náckové jeden vedle druhého. Ti co jim jen přicmrndou, tak ani ne, to jsou jen vypité hlavy. Je tam prostě různá sebranka, a pravičáci mezi nima.

Je rozdíl mezi násilnostmi na stadionech a při pochodech extremistů? Účastní se těchto akcí stejní jedinci?

Jestli myslíš, jako že jsou lidi z fotbalu při různých sešlostech třeba DS (Dělnická strana), tak víš stejně jako já, kdo tam chodí. Není jich zrovna moc, rasisti jsou v kotli všichni, ale na pochody jezdí jen ti, jak bych to řekl, nejzapálenější.

Byl jsi někdy při zákroku zraněný?

Jo, měl jsem tenkrát v háji koleno, když jsme se řezali na Baníku. To jsem dostal nějakým prknem nebo latí z boku, kde končí chránič.

Jak vidíš situaci s fanoušky a extremisty do budoucna?

Nedělám si iluze. Vzhledem k tomu, co se u nás děje, se nebudu blíže vyjadřovat, bude u nás extrémistů čím dál víc a budou se k nim ze zoufalství připojovat i slušní lidi. Však už se to i děje. Stačí připomenout Šluknov. To tam klidně napiš. Takže když půjdeme do zákroku proti pravičákům, a mezi nima budou tihle slušní lidi, nevím, co budu dělat. Jak je chceš, když je mela rozeznat? Chtěl bych k tomu ještě něco říct, ale raději to spolknou. A fanoušci, to se taky

nezmění, fotbal to přitahuje a patří to k němu. Hlavně mě připadá, že není vůle s tím víc něco udělat, zpřísnit zákony a tak.

Děkuji za rozhovor.

8.2.6 Rozhovor č. 6

Můžeš se prosím v krátkosti představit a uvést, kolik je Ti let?

Jmenuji se Lenka J., je mě 38let, bydlím v Mohelnici, jsem vdaná, mám dvě děti a mimochodem, jsem jediná žena v Olomoucké PJ.

Jak dlouho sloužíš u Policie a kolik let z toho v PJ?

U Policie jsem od roku 2000, tedy 13 let, z toho v PJ asi 10 let.

Jaký je Tvůj názor na divácké násilí a na fanoušky vůbec?

Nevím, jestli na to mám jako ženská jiný názor než kluci, se kterými si mluvil, ale myslím si, že určitě ne. Jednoduše, nerozumím tomu a nechápu je. Hlavně mě udivuje, že se to všechno točí pořád jenom kolem fotbalu. Nepamatuji se, že by nás poslali na opatření třeba na házenou, basket, tenis, cokoliv. Pořád je to jen fotbal. Občas vlastně jdeme na hokej, ale to jenom proto, že sem přijedou třeba z Havířova a jsou to fanoušci Baníku, kteří vyjeli dělat bordel na hokej, když je ve fotbale přestávka. Takže jsme zase u fotbalu.

Změnili se nějak fanoušci za těch 10 let, co jsi v PJ?

Já se přiznám, že si na ty začátky už až tak moc nepamatuju, ale výrazný rozdíl mě nenapadá. Takže asi moc ne.

Zakročovala jsi někdy proti zahraničním fanouškům a myslíš, že se od těch našich liší?

Z těch zahraničních jen když přijedou Poláci s Baníkovcema. A co si o Baníkovcích a Polácích myslím, to raději nebudu říkat, to bys nemohl vůbec použít, možná udělat pár teček. Kdyby to bylo přes mikrofon, tak by to jenom pípalo, jako když v písničkách či textech v televizi vypírají sprostý slova. Tak by to vypadalo. Jo a v čem se liší? Hloupí jsou všichni stejně, Poláci jsou víc agresivní.

Jaký klub u nás má podle Tebe nejhorší a nejagresivnější fanoušky?

No právě ten Baník, pokud chceš jen jeden. Jinak by tam patřila ještě Sparta, Bohemka, Slavia a Brno.

Jak se díváš na to, že Policie nebývá při utkáních na stadionech?

Z profesního pohledu je to špatně, na druhou stranu chtěli to tak, je to tak. Já v autě vydržím sedět, když na to přijde.

Myslíš, že jsou mezi fanoušky extremisté?

Nevím, jestli někteří z nich ví, co to vůbec je. Ti mladí pomalu neví, kdo to byl Hitler a hrajou si na hrozně drsný skiny. Mají 16 let, váží 50 kilo i s botama, a když dostanou facku, pomalu se rozbřečí. Tak ti nevím, jestli mám vůbec tyhle děcka počítat mezi extrémisty. Ale mezi těmi staršími samozřejmě jsou.

Je rozdíl mezi násilnostmi na stadionech a při pochodech extremistů? Účastní se těchto akcí stejní jedinci?

Většinou jsou tam vidět právě ti starší A... a spol. Takže pár lidí, co chodí dělat bugr na fotbal, chodí i „*maširovat*“ (smích).

Byla jsi někdy při zákroku zraněná?

Naštěstí ne, často řídím a jsem v autě, takže nejsem přímo v zákroku. A kdy jsem byla v zákroku, nic se mi nestalo. Ale sám víš, že tu a tam to někdo schytá.

Jak vidíš situaci s fanoušky a extremisty do budoucna?

Nijak růžově, ale co bysme dali za to, kdyby těch akcí bylo míň a mi mohli být o víkendu třeba taky občas doma.

Díky za rozhovor.

9 ROZBOR A VYHODNOCENÍ ROZHovorŮ

Vyhodnocení rozhovorů, které mi poskytli moji bývalí kolegové, je před závěrečným zhodnocením poslední částí této práce. V první řadě bych chtěl zdůraznit, že všem kolegům, kteří mi ochotně odpověděli na mé otázky, moc děkuji. Otázky v rozhovorech jsem zkonstruoval tak, aby na ně bylo možné odpovědět pokud možno stručně a jasně. Cílem tedy nebylo dlouhé plané povídání, ale konkrétní otázka a konkrétní odpověď. Myslím, že toho se mi podařilo docílit i když se musím přiznat, že jsem kolegy o stručnost v jejich odpovědích předem požádal. Díky tomu se mně podařilo vytvořit jasnou strukturu odpovědí, kdy je ze všech zřejmé, jaký názor dotazovaní policisté na mé otázky mají. Jak jsem již uvedl dříve, snažil jsem se vybírat a dotazovat se policistů, kteří již mají bohaté zkušenosti, a jsem rád, že jsem před náhodným výběrem zvolil výběr cílený. Rád bych teď jednotlivé odpovědi vyhodnotil.

Názor na divácké násilí a fanoušky – je zřejmé, že policisté mají ve svém vztahu k diváckému násilí jasno. Je to pochopitelné. Slušný člověk takové jednání musí jednoznačně odsoudit a já vím, že všichni dotazovaní jsou slušní lidé. Ne proto, že jsou policisté, to bohužel nemusí být vždy záruka toho, že je člověk slušný, ale proto, že je znám a vím, že takoví oni jsou. Jejich odpovědi nepřekvapují a jsou zcela logické.

Názor na to, zda se za časový úsek, který policisté slouží v PJ, změnili fanoušci – s mírnými doplňujícími faktory lze říci, že nezměnili. Nahradila je pouze mladší generace, chování je bohužel stejné.

Zahraniční fanoušci ve srovnání s našimi – Jednoznačné odpovědi označují za nebezpečné fanoušky z Polska. Nezbyvá mi než souhlasit. Z vlastní zkušenosti musím konstatovat, tak jako moji kolegové, že ve srovnání s našimi je to prostě „jiná liga“.

Nejhorší fanoušci u nás – shoda téměř stoprocentní. Baník Ostrava.

Nepřítomnost Policie při utkáních na stadionech – i zde je zřejmé, že dle policistů PJ to není nejšťastnější řešení. Já s kolegy souhlasím. Dříve, když jsme svou přítomností

demonstrovali nejen sílu, ale i to, že se výtržnosti fanoušků budou hned trestat a bude proti nim zakročeno, eliminovalo se tím jejich nežádoucí chování.

Fanoušci a extremismus - jednoznačné odpovědi. Mezi fanoušky je mnoho lidí, inklinujících k extrémismu. To byla jedna z nejdůležitějších otázek. Propojenost diváckého násilí a extremismu může být do budoucna alarmující, s tím souvisela i další otázka.

Rozdíl mezi násilnostmi na stadionech a při pochodech extremistů, a zda se účastní těchto akcí stejní jedinci – otázka navazující na otázku předchozí. Je zřejmé, že část fanoušků navštěvuje i pochody extremistických skupin. Není to nic překvapivého, je to běžná věc v Evropě i ve světě. Fotbalové násilí je s rasismem a extrémismem velmi úzce spojeno.

Prognóza situace extremismu do budoucna – I zde se většina odpovědí shoduje v tom, že ji policisté nevidí optimisticky, stejně tak, jako situaci kolem fotbalových fanoušků.

Otázky, které nebyly mezi hodnocenými, nejsou pro tuto práci podstatné, a měly spíše doplňující charakter. Dle odpovědí policistů a jejich vyhodnocení je zřejmé, že se příslušníci PJ v názorech na danou tematiku ve většině případů shodují. Když vezmeme v úvahu, že dotazovaní policisté jsou profesionálové s mnoholetými zkušenostmi, jsou jejich odpovědi přinejmenším znepokojující, neboť shrneme-li všechny odpovědi, týkající se problematiky diváckého násilí a extremismu v jeden celek, je situace v této oblasti velmi závažná. Zřejmě bude souviset s celkovou situací a děním v naší společnosti. Stoupající počet jedinců ztotožňujících se s extremisty není pro budoucnost dobrým příslibem. Je třeba se zamyslet, zda by naši zákonodárci místo nesmyslných hádek o nepodstatných věcech neměli věnovat svůj čas k řešení skutečných problémů, které naši společnost tíží, a to je i tato problematika, která byla předmětem mé diplomové práce. Nejsem v tomto směru optimista, ale třeba se v budoucnu něco přece jen změnit. Doufám jen, že to nebude příliš pozdě.

ZÁVĚR

Když se ohlédnou a pokusím se zhodnotit svoji práci, musím především konstatovat, že jsem spokojený s výběrem tématu. Zvolil jsem si problematiku, ve které jsem se mnoho let pohyboval, a občas ještě pohybuji. Nechci tvrdit, že této problematice ve všech směrech rozumím, ale právě mé dlouholeté zkušenosti mi při psaní diplomové práce velice pomohly. Je svým způsobem mnohem jednodušší, když si člověk zvolí téma jemu blízké, než téma, o kterém zhola nic neví a musí se spoléhat pouze na literaturu a nemůže v textu vyjádřit i své vlastní zkušenosti a pocity. Musím rovněž konstatovat, že mě prostudování další literatury posunulo kousek dál, získal jsem nové informace a poznatky, které rozšířily můj pohled na problematiku diváckého násilí a extremismu. Člověk se zkrátka pořád učí, pořád je co objevovat a studovat. Řada moudrých lidí se ve svém oboru neustále vzdělává, neboť v dnešní době se vše řítí vpřed a poznatky, které byly aktuální před rokem, již letos aktuální být nemusí. Vyvíjí se technologie, chemie, průmysl, ekonomika a mnoho a mnoho dalších oborů a činností. Ale tak, jak se vyvíjí dobré věci, tak se vyvíjí i věci nedobré. Tím mám na mysli i divácké násilí a extremismus. Je proto třeba sledovat jejich vývoj, protože chceme-li proti těmto nešvarům účinně bojovat, musíme o nich vše vědět. A čím větší a širší naše znalosti budou, tím budeme v tomto boji úspěšnější. V této práci jsem chtěl alespoň z části objasnit a popsat uvedenou problematiku, protože dané téma je velice široké, obsáhlé a vydalo by na mnoho dalších prací a stále by bylo o čem psát. Chtěl jsem představit tuto problematiku z více směrů a pohledů, ale jednoduše a výstižně. Do jaké míry se mi to povedlo, již nechám na posouzení jiným.

PRAMENY A LITERATURA

- CANETTI, Elias. *Masa a moc*. 2. Praha: Academia, 2007. Europa, sv. 9. ISBN 978-80-200-1512-9.
- DANICS, Štefan. *Extremismus: řešení krizových situací*. Praha: Triton, 2003. 62 s. ISBN 80-7254-454-3
- FREUD, Sigmund. *O člověku a kultuře*. Praha: Odeon, 1990. ISBN 80-207-0109-5.
- GIRTLER, Roland. *Okrajové sociální kultury*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2001. 218 s. Edice učebnic Právnické fakulty MU; č. 281. ISBN 80-210-2728-2.
- HLADÍK, Jaroslav. *Společenské vědy v kostce: pro střední školy*. 3. Praha: Fragment, 2004. V kostce. ISBN 80-7200-966-4.
- CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. 183 s. ISBN 978-80-7367-098-6
- KOSEK, Jan. *Člověk je (ne)tvor společenský: kapitoly ze sociální psychologie*. 1. Praha: Argo, 2004. Aliter, sv. 18. ISBN 80-7203-591-6.
- LE BON, Gustave. *Psychologie davu*. Praha: Kra, 1994. ISBN 80-901527-8-3.
- MAREŠ, Miroslav, SMOLÍK, Josef a SUCHÁNEK, Marek. *Fotbaloví chuligáni: evropská dimenze subkultury*. 1. Brno: Centrum strategických studií, 2004. 181 s. ISBN 80-903333-0-3.
- MAREŠ, Miroslav, SVOBODA, Ivo a STEHLÍK, Eduard. *Extremismus jako bezpečnostní hrozba*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, Odbor komunikace a propagace (OKP), 2011. 123 s. ISBN 978-80-7278-568-1.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. 2. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1680-5.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. 2. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1679-9.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Základy psychologie*. 1. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0689-3.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Úvod do sociální psychologie*. 2. přeprac. vyd. Praha: SPN, 1967. 374 s. Učební texty vys. škol.

- NAKONEČNÝ, Milan. UNIVERZITA KARLOVA. *Úvod do sociální psychologie*. 1. Praha: SPN, 1967. Učební texty vysokých škol.
- NIKL, Jaroslav a Petr VOLEVECKÝ. POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY. KATEDRA KRIMINOLOGIE. *Divácké násilí*. 1. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007. ISBN 978-807251-249-2.
- ORTEGA Y CASSET, Jose. *Vzpouřa davů*. 1. Praha: Naše vojsko, 1993. ISBN 80-206-0072-8.
- SLEPIČKA, Pavel, a kolektiv. *Divácká reflexe sportu*. 1. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1838-8.
- SLEPIČKA, Pavel, Jiří PEKÁREK a Jiří KOLIŠ. *Sportovní diváctví: rozbor negativních jevů na stadiónech: prevence proti diváckým výstřelkům*. 1. Praha: Olympia, 1990. Spartakus. ISBN 80-7033-012-0.
- SMÉKAL, Lubomír. Brutalitu na stadiónech umocňuje díla davu: Odpovědnost za činy snímá z jedince skupina. *Hanácký a středomoravský den*, 1999, 10(195), 3. ISSN 1212-3625.
- SMOLÍK, Josef. Chuligánství nejen na fotbalových stadionech. *Psychologie dnes*, Praha, Portál. ISSN 1211-5886, 2002, vol. VIII, no. 7.-8., s. 14-15.
- VANTUCH, Pavel. ČESKO. TRESTNÍ ZÁKONÍK (2009, novela 2011). *Trestní zákoník s komentářem: komentář k zákonu č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů. informace z judikatury*. 1. Olomouc: ANAG, 2011. ISBN 978-80-7263-677-8.

PRAMEN

- HOŘÁK, David. PEDAGOGICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO V OLOMOUCI. *K některým problémům davu*. Olomouc, 2012. Bakalářská práce.
- Koncepce Speciálních pořádkových jednotek*. PPR-20984/ČJ-2009-0099UP. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2009.
- Závazný pokyn policejního ředitele č. 10 o zajišťování vnitřního pořádku a bezpečnosti (ZPPP č. 10/2009)*. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2009.
- Materiální a technické zabezpečení pořádkových jednotek*. Příloha č. 2 k ZPPP č. 10/2009. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2009.
- Statut speciální pořádkové jednotky*. Příloha č. 1 k R Ř KŘP MS kraje č. 150/2010. Ostrava: Krajské ředitelství policie Moravskoslezského kraje, 2010.

Internetové zdroje

Gustave Le Bon: Život a dílo. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2011-09-09]. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Le_Bon

Sociální psychologie: psychologie davu. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2011-12-01]. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Psychologie_davu

Theodor W. Adorno: psychologie davu. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2011-09-09]. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Theodor_W._Adorno

Sociologie: Sociální skupina. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2011-05-15].

Sugesce. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2011-05-15]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Sugesce>

Elias Canetti. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2011-09-09]. http://cs.wikipedia.org/wiki/Elias_Canetti

Lexikon psychologie: Sugescce a hypnóza. In: *Psychologies* [online]. [cit. 2012-01-05].

Legislativa

Česko. *Úplné znění zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky; Úplné znění zákona č. 200/1990 Sb. o přestupcích*. Vyd. 5. Praha: Armex, 2011. 83 s. Edice kapesních zákonů. ISBN 978-80-87451-05-2.

Česko. *Úplné znění zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník*. Vyd. 1. Praha: Armex, 2010. 172 s. Edice kapesních zákonů. ISBN 978-80-86795-81-2.

Legislativa získaná ze systému ASPI (automatizovaný systém právních informací)

Ústavní zákon č. 23/1991 Sb., *kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky*.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky*, ve znění pozdějších předpisů a novel.

Zákon č. 273/2008 Sb., *o Policii České republiky*, ve znění pozdějších předpisů a novel.

Zákon č. 40//2008 Sb., *trestní zákoník*, ve znění pozdějších předpisů a novel.

Zákon č. 500/2004 Sb., *správní řád*, ve znění pozdějších předpisů a novel.

Zákon č. 200/1990 Sb., *o přestupcích*, ve znění pozdějších předpisů a novel.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	David Hořák
Katedra:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	PhDr. Petr Zima, Ph.D.
Rok obhajoby:	2014

Název práce:	Dav, divácké násilí a extremismus z pohledu příslušníků Pořádkové jednotky Policie České republiky
Název v angličtině:	The crowd, spectator violence and extremism from the perspective of members of the Public Order Unit of the Police of the Czech Republic
Anotace práce:	Práce se zabývá davem a projevy extremismu a rasismu v kontextu diváckého násilí. Dále popisuje činnost Pořádkových jednotek Policie České republiky při eliminaci diváckého násilí.
Klíčová slova:	dav, divácké násilí, extremismus, rasismus, policie, pořádková jednotka
Anotace v angličtině:	My thesis deals with crowd and expressions of extremism and racism in the context of spectator violence. Further it describes functioning of the Public Order Unit of the Police of the Czech Republic while eliminating the spectator violence.
Klíčová slova v angličtině:	crowd, spectator violence, extremism, racism, police, Public Order Unit
Přílohy vázané v práci:	
Rozsah práce:	77 stran
Jazyk práce:	český jazyk